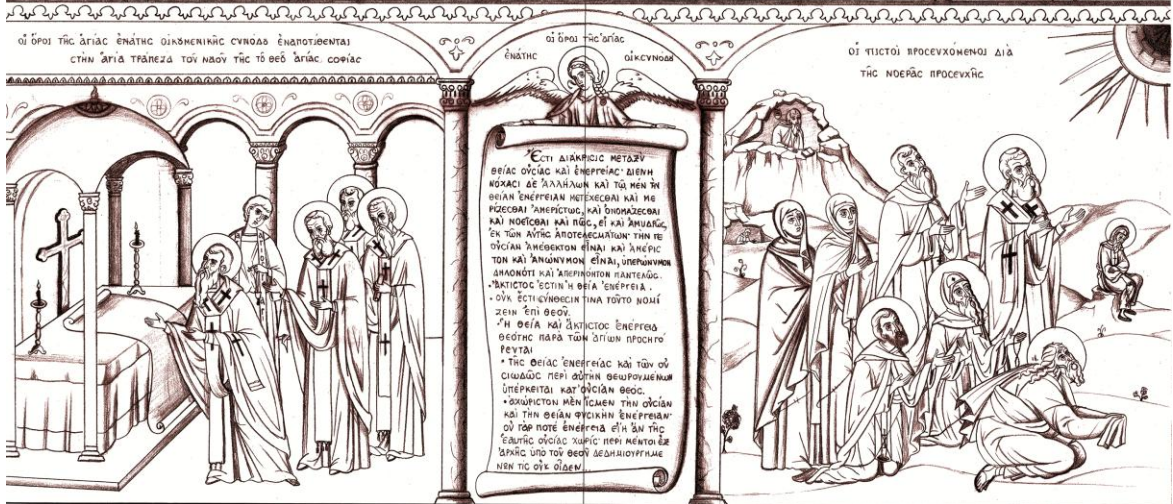
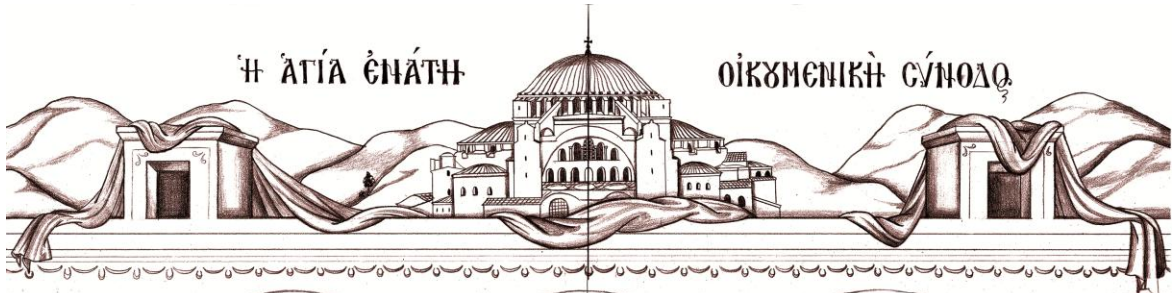

Ἡ ἈΓΙΑ ΕΝΑΤΗ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΦΑΛΗΡΟΥ
ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ Κ' ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΡΕΝΤΗ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ
ΕΠΙ ΤΗ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΙ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΝΗΜΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΘΕΟΦΩΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΑΝΤΩΝ ΤΗΝ Θ' (9^η)
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟ
ΤΗΣ Β' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ ἀδελφοί,
Μετὴν ἄκτιστη Χάρι τοῦ ἐν Τριάδι δοξαζομένου Θεοῦ καὶ τίς πρεσβεῖες τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ κήρυκος τῆς ἀκτίστου Θείας Χάριτος καὶ θεατοῦ τοῦ ἀκτίστου Φωτός, ἐορτάζουμε σήμερα, Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, μαζί με τὴν πατερικὴ προσωπικότητα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Μητρόπολη καὶ τὴν ἐορτὴ τῶν ἁγίων καὶ θεοφώρων Πατέρων, ποὺ συνεκρότησαν τὴν Θ' (9^η) Ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 1351 μ.Χ., ἡ ὁποία ἐορτὴ καθιερῶνεται νὰ ἐορτάζεται ἐτησίως ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει μετὴν ἐμπνευσμένη Ἱ. Ἀκολουθία τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἀυλιζομένου μακαριστοῦ Ἀποστόλου Παπακρήστου, Ὑμνογράφου καὶ ὑπερόχου διακόνου τοῦ Ὁρθοδόξου Βυζαντινοῦ μέλους καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Τυπικοῦ, οὗ ἡ μνήμη εἴη αἰωνία.

Οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν παύουμε τὴν ἀρίθμηση τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων στὴν Ζ' (7^η) Ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τοῦ ἔτους 787 μ.Χ. κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ χριστιανοκατηγόρων εἰκονομάχων, ἀλλὰ ἀριθμοῦμε ὡς Ἀγίες καὶ Οἰκουμενικές ἄλλες δύο Συνόδους : α) τὴν ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου Σύνοδο τῶν ἐτῶν 879-880 μ.Χ., ἡ ὁποία εἶναι ἡ Η' (8^η) Ἀγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ β) τὴν ἐπὶ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Σύνοδο τοῦ ἔτους 1351 μ.Χ., ἡ ὁποία εἶναι ἡ Θ' (9^η) Ἀγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ Θ' (9^η) Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκλήθη στίς 28 Μαΐου 1351 ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Καντακουζηνό καὶ τὸν πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Κάλλιστο στὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν, στὸ Ἀλεξιανὸ τρίκλινο. Ἐλαβαν μέρος ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης Καντακουζηνός, ὡς πρόεδρος, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κάλλιστος, εἰκοσιπέντε μητροπολίτες, ποὺ εἶχαν τὴ σύμφωνη γνώμη ἄλλων τριῶν, ἐπτὰ ἐπίσκοποι, ὁ σεβαστοκράτορας Μανουὴλ Ἀσάνης, ὁ Ἀνδρόνικος Ἀσάνης, τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου, πολλοὶ ἄρχοντες, ἡγούμενοι, ἀρχιμανδρίτες, ἱερεῖς, μοναχοὶ καὶ πολλοὶ λαϊκοί. Κλήθηκε, ἐπίσης, νὰ πάρει μέρος καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅχι βέβαια μετὴν ιδιότητα τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ τὰ βέλγη ὅλων τῶν ἀντιπάλων στρέφονταν κυρίως

έναντίον του, γι'αυτόν τόν λόγο ανέλαβε μέ προτροπή τοῦ Αὐτοκράτορα καί τῆς Συνόδου τό βάρος τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν Ἀκινδυνιστῶν.

Ἡ Σύνοδος, ὕστερα ἀπό σοβαρή, προσεκτική, ψύχραιμη καί σέ βάθος μελέτη, κατεδίκασε καί ἀναθεμάτισε τοὺς αἰρετικούς Βαρλαάμ Καλαβρό καί Γρηγόριο Ἀκίνδυνο, ἀναγνώρισε τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὡς διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, καί ἐξέδωσε τήν ἀπόφασή Της, τεκμηριώνοντάς την μέ πλῆθος Πατερικῶν μαρτυριῶν, σύμφωνα μέ τήν ὁποία: α) ὑπάρχει διάκριση ἀνάμεσα στήν θεία οὐσία καί τήν θεία ἐνέργεια, β) ἡ θεία ἐνέργεια εἶναι ἄκτιστη, γ) δέν προκύπτει καμμιά σύνθεση στόν Θεό ἀπό αὐτό, δ) ἡ θεία καί ἄκτιστη ἐνέργεια προσαγορεύεται ἀπό τοὺς ἁγίους Θεότης, ε) ὁ Θεός ὑπέρκειται κατ' οὐσίαν τῆς θείας ἐνεργείας καί στ) κάθε δημιουργημα μετέχει στήν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί ὄχι στήν οὐσία Του¹.

Ἡ Σύνοδος τοῦ 1351 μ.Χ. ἔχει ὅλα τά χαρακτηριστικά τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί μπορεῖ νά χαρακτηρισθεῖ ὡς Θ' (9^η) Οἰκουμενική Σύνοδος. Διασώζει ὅλα τά ἐξωτερικά καί ἐσωτερικά στοιχεῖα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου διότι α) συνεκλήθη ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Καντακουζηνό, β) εἶχε ὡς ἀντικείμενο σπουδαῖο θέμα, στό ὁποῖο συγκεφαλαιώνεται ὅλη ἡ ὀρθόδοξη θεολογία καί πνευματικότητα, καί στό ὁποῖο συγκρούονται δύο παραδόσεις, ἡ ὀρθόδοξη καί ἡ φραγκολατινική, γ) ἀσχολήθηκε μέ σοβαρό δογματικό θέμα, τό ὁποῖο εἶναι συνέχεια τῶν θεμάτων, πού ἀπασχόλησαν τήν ἀρχαία Ἐκκλησία. Τόν 4^ο αἰῶνα οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀντιμετώπισαν τήν αἵρεση τοῦ Ἀρείου, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κτίσμα. Καί ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1351 μ.Χ. ἀντιμετώπισε τήν αἵρεση τοῦ Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστή. Ἐπίσης, ἀφοῦ ἡ Σύνοδος αὐτή ἀσχολήθηκε μέ τό δόγμα περί τῶν θείων ἐνεργειῶν, φέρεται ὡς συνέχεια τῆς ΣΤ' (6^{ης}) Ἀγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου (680 μ.Χ.), ἡ ὁποία ἀπεφάνθη ὅτι ὁ Χριστός ἔχει δύο θελήσεις καί δύο ἐνεργείες, θεία καί ἀνθρώπινη, γεγονός πού μνημονεύει ὁ Τόμος τῆς Συνόδου τοῦ ἔτους 1351. Μάλιστα, οἱ αἰρετικοί, τοὺς ὁποῖους κατεδίκασε ἡ Σύνοδος αὐτή, ὅπως λέει ὁ Τόμος Της, εἶναι χειρότεροι τῶν Μονοθελητῶν καί τῶν Μονενεργητῶν, τοὺς ὁποῖους κατεδίκασε ἡ ΣΤ' (6^η) Ἀγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος, δ) ἀποδέχθηκε τίς ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων Συνόδων, ε) τεκμηρίωσε ὅλη τήν θεολογία τῶν κειμένων τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τήν διδασκαλία ὅλων τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, στ) ὁ Τόμος της ὑπογράφηκε ἀπό ὅλους (Αὐτοκράτορας Ἰωάννης Καντακουζηνός, Πατριάρχης Κων/λεως Κάλлистος, παριστάμενοι Συνοδικοί, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νήφων, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Λάζαρος, ὑπέρ τοὺς πενήντα Μητροπολίτες, Ἐπίσκοποι, ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος, ὁ Ματθαῖος Καντακουζηνός)², ζ) στό «*Συνοδικό τῆς Ὀρθοδοξίας*», πού ἐκφράζει τήν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά τή νίκη καί τόν θρίαμβο τῶν Ὀρθοδόξων, οἱ ἅγιοι Πατέρες πρόσθεσαν καί τά «*Κατά Βαρλαάμ καί Ἀκινδύνου κεφάλαια*» τῆς Συνόδου Αὐτῆς, η) ἀνέπτυξε τήν διδασκαλία της ὁ θεούμενος πατήρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Τήν αὐθεντία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπως καί τῶν ἄλλων Συνόδων, προσδίδουν κυρίως οἱ θεούμενοι καί θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τίς συγκροτοῦν³, καί θ) ἡ Σύνοδος αὐτή χαρακτηρίσθηκε ὡς Οἰκουμενική ἀπό πολλούς Πατέρες καί διδασκάλους καί τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἀγίου

¹ BENIZEΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ, *Οἱ ἡσυχαστικές ἐριδες κατὰ τόν 14^ο αἰῶνα*, ἐκδ. Παρατηρητής, Θεσ/κη 1993, σσ. 85-104.

² Ὁ.π., σσ. 100, 125.

³ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΛΩΡΟΦΣΚΥ, *Ἀγία Γραφή, Ἐκκλησία, Παράδοσις*, ἐκδ. Πουρναράς, Θεσ/κη, μετάφρ. Δ. Τσάμης, σσ. 133-134, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ, *Ἰησοῦς Χριστός ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου*, πολυγραφήμενη ὁμιλία, μετάφρ. Μοναχός Μάξιμος Λαυριώτης, σ. 59.

Βλασίου κ. Ἱερόθεο⁴, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμία⁵, τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο κ. Ἀθανάσιο Γιέφτιτς⁶, τόν μακαριστό καθηγητή τῆς δογματικῆς, πρωτοπρεσβύτερο π. Ἰωάννη Ρωμανίδη⁷, τόν όμότιμο καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, αἰδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο π. Γεώργιο Μεταλληνό⁸ κ.ἄ.

Μέ βάση τά παραπάνω δέν πρόκειται γιά κάποια πρωτοτυπία ἢ καινοτομία τό νά ἀποδεχθοῦμε, ὡς Ἱερά Μητρόπολη, ὡς Τοπική Ἐκκλησία, τήν ἐπί ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Σύνοδο τοῦ 1351 μ.Χ. ὡς Οἰκουμενική καί νά προτείνουμε τήν ἐπίσημη ἀποδοχή τῆς ὡς τέτοια ἀπ' ὅλη τήν Ὁρθόδοξη Καθολική Ἐκκλησία, δεδομένου ὅτι, σύμφωνα μέ τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση, ἡ Σύνοδος ἐπεμβαίνει, γιά νά διακηρύξει, ἐπίσημα πλέον, τήν ἤδη ὑπάρχουσα καί ἀποδεικνυομένη στήν ἀλάνθαστη συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, Οἰκουμενικότητα μιᾶς Συνόδου.

Στό σημεῖο αὐτό κρίνεται ἀναγκαῖο νά ἀναφερθοῦν οἱ κύριες ιδέες τοῦ ἀπό τή Δύση ἐλθόντος Βαβλαάμ Καλαβροῦ, τήν καταδίκη τῶν ὁποίων ἐπεκύρωσε ἡ ἐν Κων/λει Σύνοδος τοῦ 1351, σέ ἀντιπαράθεση μέ τήν Ὁρθόδοξη διδασκαλία, γιά νά φανεῖ ἡ Σύνοδος αὐτή ὡς Οἰκουμενική.

Α) Ἡ ἀποδεικτική καί ἡ διαλεκτική μέθοδος

Ὁ φιλόσοφος Βαβλαάμ στά θεολογικά δόγματα καί θέματα δέν χρησιμοποιοῦσε ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἀγία Γραφή καί τοὺς ἀγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀπό τόν ἀνθρώπινο συλλογισμό, τήν λογική. Ἡ μέθοδος αὐτή ἦταν γνωστή στόν Βαβλαάμ ἀπό τήν Δύση, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς σχολαστικῆς «θεολογίας» τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου καί τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη, καί συνοψίζεται στό ρητό «πιστεύω, γιά νά κατανοήσω». Σύμφωνα μέ τήν ἀρχή αὐτή, πρῶτα δέχεται κανεῖς τά δόγματα καί ἔπειτα μέ τήν διάνοιά του, ὀπλισμένη μέ τήν φιλοσοφία, ἐμβαθύνει σ'αὐτά καί ἀνακαλύπτει νέα δόγματα, ὅπως οἱ αἰρετικοί παπικοί τήν αἵρεση τοῦ Filioque.

Τόν τρόπο αὐτόν σκέψεως καί ἐνεργείας τοῦ Βαβλαάμ τόν πρόσεξε ιδιαίτερα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ ἅγιος χρησιμοποιοῦσε τήν ἀποδεικτική μέθοδο, δηλ. εἰσέφερε στά θεολογικά θέματα ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἀγία Γραφή καί τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῶ ὁ Βαβλαάμ χρησιμοποιοῦσε τήν διαλεκτική μέθοδο, ἡ ὁποία στηρίζεται στή δύναμη τῆς λογικῆς, στόν ὀρθολογισμό καί κατέληγε σέ πιθανότητες. Στά θεῖα πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἡ ἀποδεικτική μέθοδος, ἡ ὁποία στηρίζεται στήν αὐθεντία τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καί βοηθητικῶς μόνο νά χρησιμοποιοῦμε τήν λογική καί τοὺς φιλοσόφους. Ὁ Βαβλαάμ ἔκανε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ὁ βαβλααμισμός, γιά τήν γνώση τοῦ Θεοῦ, προϋποθέτει τήν φιλοσοφία καί τήν γυμνασμένη καί ἰσχυρή λογική. Ὅμως, κατά τήν Ὁρθόδοξη διδασκαλία, τήν ὁποία ἐξέφρασε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τήν γνώση τοῦ Θεοῦ τήν ἀποκοτοῦμε μέ τή μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τῆς ζωῆς καί τῆς διδασκαλίας τῶν ἀγίων Πατέρων καί κυρίως μέ τό βίωμα τῆς μετανοίας μέσα στήν Ἐκκλησία⁹.

Β) Ἡ φιλοσοφία

⁴ ΣΕΒ. ΜΗΤΡ. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ κ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ, *Περί τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐν Κων/λει ἐν ἔτει 879-880 μ.Χ. συγκληθείσης Συνόδου ὡς Ὑγῆς Οἰκουμενικῆς*, Εἰσήγησις στήν Ι.Σ.Ι., Ὀκτώβριος 2011.

⁵ ΣΕΒ. ΜΗΤΡ. ΓΟΡΤΥΝΟΣ κ. ΙΕΡΕΜΙΑΣ, *Περί τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐν Κων/λει ἐν ἔτει 1351 μ.Χ. συγκληθείσης Συνόδου ὡς Ἐνάτης Οἰκουμενικῆς*, Εἰσήγησις στήν Ι.Σ.Ι., Σεπτέμβριος 2011.

⁶ ΘΕΟΦ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΙΕΦΤΙΤΣ, *Χριστός. Αρχή καί Τέλος*, ἐκδ. Ἰδρυμα Γουλανδρή-Χόρν, σ. 195.

⁷ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ, *Δογματική καί Συμβολική Θεολογία τῆς Ὁρθόδοξης Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τ. Α', ἐκδ. Πουρναράς, Θεσ/κη 2004, σ. 43.

⁸ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, *Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς πατέρας τῆς Θ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου*, Ἱ. Μ. Μ. Μετεώρου, Ἅγια Μετέωρα 2009.

⁹ Ν. ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ, *Δογματική καί Συμβολική Θεολογία Α' Εἰσαγωγή στή θεολογική γνωσιολογία*, ἐκδ. Πουρναράς, Θεσ/κη 2000, σσ. 137-180.

Ὁ Βαρλαάμ ἔδινε στή φιλοσοφία λυτρωτικό χαρακτήρα καί θεωροῦσε τήν γνώση της ὡς ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Οἱ φιλόσοφοι, γιά τόν Βαρλαάμ, ἦταν ὅπως οἱ ἅγιοι Προφῆτες καί οἱ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ τούς φιλοσόφους τούς χαρακτήριζε ὡς θεῖους καί φωτισμένους ἀπό τόν Θεό.

Ὅμως, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στά συγγράμματά του «*Υπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων*» ἀπέκλεισε τήν φιλοσοφία ὡς ἀνίσχυρη νά διεισδύσει στόν χῶρο τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί τήν περιορίσε ὡς χρήσιμη μόνο γιά τά κτιστά¹⁰.

Γ) Ἡ εὐχή τοῦ Ἰησοῦ

Ὁ Βαρλαάμ ἐπιτέθηκε ἀκόμη καί ἐναντίον τῆς εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ, δηλ. τοῦ «*Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Γίε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησον μέ τόν ἁμαρτωλόν*». Ἡ χρήση τῆς ψυχασωματικῆς μεθόδου στήν προσευχή ἀπό τούς ἡσυχαστές θεωρήθηκε ἀπό τόν Βαρλαάμ ὡς ἀπόπειρα ἀνατροπῆς τῶν μυστηρίων καί ὡς διδασκαλία ἄγνωστη στούς Πατέρες. Γ' αὐτό κατηγοροῦσε τούς μοναχοὺς ὡς Βογομίλους καί Μασσαλιανούς, ἐπειδή χρησιμοποιοῦσαν μία εὐχή, ὅπως ἐκεῖνοι (οἱ Μασσαλιανοί) χρησιμοποιοῦσαν μόνο μία εὐχή, τήν Κυριακή προσευχή. Ἐπίσης, τούς κατηγοροῦσε ὅτι ἀρνοῦνται τήν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή στήν «*εὐχή τοῦ Ἰησοῦ*» ὁ Χριστός ὀνομάζεται ἀπλῶς Υἱός τοῦ Θεοῦ καί ὄχι Θεός.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μαζί μέ ἄλλους μοναχοὺς ἀπέδειξαν α) τήν ἀγιογραφική καί πατερική θεμελίωση τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, β) ὅτι δέν χρησιμοποιοῦσαν μόνο μία εὐχή, ὅπως οἱ Μασσαλιανοί, ἀλλά καί ὅλες τίς ἄλλες ἐκκλησιαστικές εὐχές καί γ) ὅτι ἡ φράση «*Γίε Θεοῦ*» δέν ἀπέκλειε τήν πίστη στή Θεότητα τοῦ Χριστοῦ¹¹.

Δ) Τό Θαβώριο Φῶς

Ὁ Βαρλαάμ ὑποστήριζε ὅτι τό Φῶς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως εἶναι κτιστό. Δέν εἶναι ἀπρόσιτο, οὔτε ἀληθινό φῶς τῆς θεότητος, ἀλλά κατώτερο ἀπό τούς ἀγγέλους καί ἀπό αὐτή τήν ἀνθρώπινη νόηση, τά νοήματα καί τά νοούμενα. Εἶναι δηλ. φῶς ὑλικό, πού ἄλλοτε γινόταν ὁρατό μέ τίς αἰσθήσεις καί ἄλλοτε διαλυόταν καί κατέληγε στό «*μη εἶναι*», διότι ἦταν φθαρτό καί πεπερασμένο¹².

Σ' αὐτή τήν αἴρεση, ὅτι δηλ. τό Θαβώριο Φῶς εἶναι κτιστό, ὁδηγήθηκε ὁ Βαρλαάμ, ἐπειδή ταύτιζε τήν ἄκτιστη οὐσία τοῦ Θεοῦ μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειές Του καί ἐπειδή ἀπέδιδε στόν Θεό κτιστές ἐνέργειες. Ὁ Βαρλαάμ δέν δεχόταν ἄκτιστες ἐνέργειες στόν Θεό. Πίστευε ὅτι ὁ Θεός εἶναι οὐσία ἀπρόσιτη καί δέν ἐπικοινωνεῖ προσωπικά μέ τόν ἄνθρωπο. Ἐνεργεῖ στόν κόσμο ὄχι ἄμεσα, ἀλλά ἔμμεσα, μέ κτιστές ἐνέργειες. Γι' αὐτόν ἡ Θεία Χάρις εἶναι μέγεθος κτιστό, πού τό δημιουργεῖ ὁ Θεός, γιά νά σώσει τόν ἄνθρωπο. Κτιστή εἶναι, ἐπίσης, ἡ Χάρις τῶν Μυστηρίων, ὅπως κτιστό εἶναι καί τό Θαβώριον Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ¹³.

Οἱ ἀπόψεις, ὅμως, αὐτές τοῦ Βαρλαάμ γιά τό Θεῖο Φῶς εἶναι κακόδοξες καί ἀντίθετες μέ τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων. Μέ ἀναφορά πλήθους πατερικῶν χωρίων ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί ἄλλοι μοναχοί ἀπέδειξαν ὅτι τό Φῶς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως δέν εἶναι ὑλικό καί πεπερασμένο, δέν εἶναι ἐξωτερική δόξα τοῦ σώματος, ἀλλά δόξα καί λαμπρότητα τῆς ὑποστατικά ἐνωμένης μέ τό σῶμα θεότητος. Δέν εἶναι ἀκόμη τό Φῶς ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἀθέατη καί ἀμέθεκτη, ἀλλά ἐνέργεια καί Χάρις τοῦ Θεοῦ, προσιτή καί μεθεκτική ἀπό τούς ἀξίους. Σύμφωνα μέ τήν Σύνοδο τοῦ 1351, πού εἶναι ἡ Θ' (9^η) Ἀγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος, «*ἄκτιστόν ἐστι τό Φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως καί οὐκ ἐστι τοῦτο ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ*». Ἐπίσης, σύμφωνα μέ τό Συνοδικό της Ὁρθοδοξίας, τό Φῶς, πού ἔλαμψε κατά τή Μεταμόρφωση

¹⁰ ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, Α' Τριάδα «*Υπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων*», *Περί λυσιτελείας τῆς ἐξω παιδείας, Περί κατοχῆς τοῦ νοῦ καί Περί θείου φωτός*.

¹¹ Β. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 53.

¹² Ὁ.π., σ. 51.

¹³ Ὁ Παπισμός χθές καί σήμερα, ἐκδ. Ἱ. Μ. Παρακλήτου, Ὡρωπός Ἀττικῆς, Ἰούλιος 2009, σσ. 15- 16.

τοῦ Κυρίου δέν εἶναι οὔτε κτίσμα οὔτε οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἄκτιστη καί φυσική Χάρις καί ἔλλαμψη καί ἐνέργεια, πού πάντοτε προέρχεται ἀχωρίστως ἀπό τήν θεία οὐσία¹⁴.

Στήν Ὁρθόδοξη θεολογία ὑπάρχει διάκριση μεταξύ ἀκτίστου οὐσίας τοῦ Θεοῦ καί ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του. Μέ τήν οὐσία, βέβαια, τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι παντελῶς ἀκατάληπτη καί ἀνέκφραστη, ὁ πιστός δέν μπορεῖ νά ἔλθει σέ κοινωνία. Ἐπικοινωνεῖ, ὅμως, καί μετέχει τῶν θείων ἐνεργειῶν Του. Αὐτές, ὅπως καί ἡ θεία οὐσία, εἶναι ἄκτιστες καί ἀδημιούργητες. Εἶναι δηλ. κάτι ἄλλο ἀπό τήν θεία οὐσία, ἀλλά ὄχι κάτι ἄλλο ἀπό τήν Θεότητα. Ὁ πιστός, μέ τή μετάνοια, τήν ἄσκησι, τήν προσευχή καί τή συμμετοχή του στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, κοινωνεῖ μέ τίς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες καί γίνεται «θείας φύσεως κοινωνός»¹⁵. Δηλ. μέ τίς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες καί κατὰ τό μέτρο τοῦ πνευματικοῦ του ἀγώνα καθαρίζεται ἡ καρδιά του ἀπό τά πάθη, φωτίζεται ὁ νοῦς καί ἀξιώνεται νά «δεῖ», θεᾶται, μέ τρόπο μυστικό καί ἀπόρητο, τή θεία δόξα, τό ἄκτιστο Φῶς. Αὕτη εἶναι ἡ ἡσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας¹⁶.

Ὁ Βαρλαάμ, ἐπίσης, θεωροῦσε ὅτι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἦταν ἀτελεῖς σ' ἐκείνη τήν ὑπέρτατη θεωρία τῆς Μεταμορφώσεως, ἐξαιτίας τοῦ φόβου, πού δοκίμασαν, ὅταν οἱ Προφῆτες Μωϋσῆς καί Ἡλίας εἰσῆλθαν στή νεφέλη.

Σύμφωνα, ὅμως, μέ τήν Σύνοδο τῆς Κων/λεως τοῦ 1351 καί ὅπως ἐξηγοῦν οἱ ἅγιοι Πατέρες, αὐτός ὁ φόβος, πού ἦταν στενά συνδεδεμένος μέ τήν χαρά, δέν ἦταν δουλικός, ὥστε νά κολασθοῦν καί νά λυπηθοῦν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλά υἱικός καί τῶν τελείων. Γιατί, ὑπάρχει ὁ εἰσαγωγικός φόβος καί ὁ φόβος τῶν τελείων. Ἐδῶ πρόκειται γιά χαρά, σεβασμό, προσκύνησι τοῦ μεγάλου μυστηρίου, τοῦ ὁποίου ἀξιώθηκαν νά γίνουν θεατές¹⁷.

Ε) Ἡ κατὰ Χάριν θέωσι

Ὅλα τά παραπάνω ἔχουν σωτηριολογικές προεκτάσεις καί συνέπειες, δηλ. ἔχουν ἄρρηκτη σχέση μέ τήν σωτηρία καί τή ζωή τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανοῦ. Γιατί, ἂν ἡ θεία Χάρις εἶναι κτιστή, ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά φθάσει στόν ἁγιασμό καί τήν κατὰ Χάριν θέωσι. Καί αὐτό ἐπειδή, ἀπλούστατα, ἓνα κτίσμα – κτιστή ἐνέργεια (Χάρις) – δέν εἶναι δυνατόν νά σώσει, νά λυτρώσει καί νά θεώσει ἄλλο κτίσμα, τόν ἄνθρωπο. Ἔτσι, ὁ Βαρλαάμ καί οἱ Δυτικοί δέν ὁμιλοῦν περί τῆς κατὰ Χάριν θεώσεως ὡς σκοποῦ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά μόνον περί τῆς ἡθικῆς τελειώσεώς του. Ὅτι δηλ. ὀφείλουμε νά γίνουμε καλύτεροι ἄνθρωποι ἡθικά (εὐσεβισμός), ὄχι, ὅμως, κατὰ Χάριν θεοί. Κατά συνέπεια, ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά εἶναι κοινωνία θεώσεως, ἀλλά ἴδρυμα, πού παρέχει στούς ἀνθρώπους τήν δικαίωση κατὰ ἓνα οὐμανιστικό (ἀνθρωπιστικό), νομικιστικό καί δικανικό τρόπο διά μέσου της κτιστῆς χάριτος. Σέ τελική ἀνάλυση δηλαδή καταλύεται ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ὡς πραγματικότητα θεανθρωπίνης κοινωνίας¹⁸. Ἡ Ὁρθόδοξη, ὅμως, ἐμπειρία καί τό Ὁρθόδοξο βίωμα μιᾶ γιά κατὰ Χάριν θέωσι τοῦ ἀνθρώπου, γιά ἐξαγιασμό καί γιά κοινωνία θεώσεως, ἡ ὁποία ἀρχίζει ὡς ἀρραβῶνας τοῦ Πνεύματος ἀπό τήν παρούσα ζωή καί συνεχίζεται ἀτελεύτητα ὡς γάμος στήν ἐπουράνιο Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Γιά τίς ταραχές πού προκάλεσε ὁ Βαρλαάμ κατὰ τῶν Ἡσυχαστῶν, συνῆλθε στήν Κων/λη ἡ Σύνοδος τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1341, ἡ ὁποία τόν καταδίκασε. Ἐπίσης, τόν Αὐγουστο τοῦ 1341 καί τόν Φεβρουάριο τοῦ 1347 συνῆλθαν ἀκόμη δύο Σύνοδοι στήν Κων/λη, οἱ ὁποῖες κατεδίκασαν τούς ὁμόφρονες διαδόχους τοῦ Βαρλαάμ, Γρηγόριο Ἀκίνδουνο καί Ἰωάννη Καλέκα Πατριάρχη Κων/λεως. Ἡ Θ' (9^η) Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος τοῦ 1351 ἐπεκύρωσε τίς ἀποφάσεις τῶν δύο προηγουμένων Συνόδων. Τέλος,

¹⁴ Β. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 52, 97, 101.

¹⁵ Β' Πέτρ. 1,4.

¹⁶ Ὁ Παπισμός..., σ. 15.

¹⁷ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ, Ἐορτοδρόμιον, ἥτοι ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀσματικούς κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἐορτῶν, τ. Γ', ἐκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσ/κη 1987, σ. 260 καί ΣΕΒ. ΜΗΤΡ. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ κ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ, Οἱ Δεσποτικές ἐορτές, ἐκδ. Ἱ. Μ. Γενεθλίου Θεοτόκου Πελαγίας, Λιβαδεῖα 1998, σ. 179.

¹⁸ Ὁ Παπισμός..., σ. 16.

τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1368 συνήλθε ἡ τελική Σύνοδος στήν Κων/λη, ἡ ὁποία ἀναθεμάτισε καί καθήρεσε τοὺς αἰρετικούς Πρόχορο καί Δημήτριο Κυδώνη, Νικηφόρο Γρηγορά καί Γεώργιο Λαπίθη, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τήν ἴδια νόσο μέ τόν Βαρλαάμ καί τόν Ἀκίνδυνο, ἐπεκύρωσε τόν Συνοδικό Τόμο τῆς Θ' (9^{ης}) Ἀγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 1351 καί κατέταξε τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ, Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης μεταξύ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας.

Τό συμπέρασμα ἀπό ὅλα τά ἀνωτέρω εἶναι ὅτι ἡ ἐπί ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Σύνοδος τοῦ 1351 μ.Χ. εἶναι ὄντως ἡ Θ' (9^η) Ἀγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Μῆδης, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἔτσι ἔχει περάσει στήν ἀλάνθαστη συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Κατακλείουμε, τονίζοντας ὅτι θεωροῦμε ἀδήριτη ἀνάγκη τήν σύγκληση Πανορθοδόξου, Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου μέ τήν συμμετοχή ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων, Καθηγουμένων, Ἀρχιμανδριτῶν, Ἱερέων, Μοναχῶν καί λαϊκῶν θεολόγων, ἡ ὁποία θά ἀσχοληθεῖ συνοδικῶς μέ τό θέμα τῆς ἐπισήμου ἀνακηρύξεως τῆς Συνόδου τοῦ 1351 ἐπί ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὡς τῆς Θ' (9^{ης}) Ἀγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τυγχάνει δέ ἐξόχως ἀπαράδεκτο τό γεγονός, ἀφ' ἑνός νά μὴν προχωροῦμε στήν διαδικασία ὑποβολῆς προτάσεως ἀνακηρύξεως πανορθοδόξως ὡς Θ' (9^{ης}) Οἰκουμενικῆς τῆς Συνόδου τοῦ ἔτους 1351, καί ἀφ' ἑτέρου νά συνομιλοῦμε, νά συναγελαζόμεθα καί νά συμπροσευχόμεθα ὅλως ἀντικανονικῶς μέ τήν αἰρετική παπική θρησκευτική παρασυναγωγή καί κοινωνία, ἡ ὁποία γιά προφανεῖς ἰδιοτελεῖς λόγους δέν τήν ἀποδέχεται ὡς Θ' (9^η) Οἰκουμενική Σύνοδος καί καθυβρίζει τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ ὡς δῆθεν «αἰρεσιάρχη».

Παρέλκει, τέλος, νά ἀναφέρουμε ὅτι ἀπό το παραπάνω θέμα ἀσφαλῶς ἐνοχλεῖται καί «καίγεται» ὁ δαίμονας τοῦ παναιρετικοῦ συγκρητιστικοῦ διαχριστιανικοῦ οἰκουμενισμοῦ καί ὅσοι συνοδοιποροῦν μ' αὐτόν¹⁹.

Μετ' εὐχῶν

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

+ ὁ Πειραιῶς Σεραφεῖμ

¹⁹ ΣΕΒ. ΜΗΤΡ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Ἐπιστολή στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱερώνυμο, <http://www.imp.gr/index.php/home-4/anakoino8enta-deltia-typoy/anakoino8enta-deltia-typoy-2012/22-anakoino8enta-deltia-typoy-2012/64-2012-07-16-02-52-28>.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΝΑΤΗΣ (Θ') ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ

ΣΥΝΟΔΟΥ

τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκληθείσης

ἐν ἔτεσι ἀπὸ Χριστοῦ 1341-1351

Ποιηθεῖσα

ὑπὸ Ἀποστόλου Παπαχρήστου, Θεολόγου-Πρωτοφάλτου

ἐξ Ἀγρινίου Αἰτωλοακαρνανίας

Πειραιεὺς 2013

Ψαλλομένη τῇ Β΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν

Εἰς τὸν ἑσπερινόν

Τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας μετὰ τὸν προοιμιακόν, στιχολογοῦμεν τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα, ἰστῶμεν στίχους **ι'** καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ Ἀναστάσιμα **δ'**, τῶν Ἀγίων Πατέρων Στιχηρὰ Προσόμοια **γ'** καὶ τοῦ Τριωδίου **γ'**.

Ἦχος πλ. β' Ἡ ἀπεγνωσμένη.

Θεὸς ὁ θέλων πάντας σωθῆναι, καὶ τῆς βασιλείας ἀξιωθῆναι, ἡυδόκησας, Κύριε, διὰ τῶν σῶν χαρίτων, σῶσον τὸν ἄνθρωπον καὶ χάριτι Θεὸν ἀναδεῖξαι, βλέπειν φωτὸς σου τὰς ἀκτῖνας, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ. Διὸ σύνοδός γε ἡ ἐνάτη, τὰς ἐνεργείας σου ἀκτίστους ἐκήρυξεν, Τριάς σεπτὴ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Πέλων ἐν πελάγει φιλοσοφίας, τῆς ἀνθρώπων γνώσεως τῆς ματαιίας, φρονῶν καὶ διδάσκαλος ὑπάρχων ἀληθείας, ὅντως ὁ ἄνους Βαρλαάμ ἐκδιδάσκων ἀφρόνως, ὅτι κτισταί εἰσιν αἱ χάριτες Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Ἀλλ' ἡ σύνοδός γε ἡ ἐνάτη, τὰς ἐνεργείας σου ἀκτίστους ἐκήρυξεν, Τριάς σεπτὴ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Τὶς σωθῆναι δύναται εἰ μὴ ἔχων, χάριτας ἀκτίστους τὰς τοῦ Δεσπότη; Ἡ φύσις καὶ γὰρ αὐτοῦ ἀπρόσιτος ὑπάρχει, καὶ Βαρλαάμ αἱ βλασφημίαι μακρὰν αὐτοῦ ὁδοῦσι, πάντας τοὺς θέλοντας πιστεῦσαι, αὐτοῦ ματαίοις λόγοις. Διὸ δόγμασι πιστοὶ τοῖς θείοις, ἐνάτης ὅντως τῆς συνόδου ἐπόμενοι, τὴν σωτηρίαν λαμβάνομεν.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'

Τὰς μυστικὰς σήμερον τοῦ Πνεύματος σάλπιγγας, τοὺς θεοφόρους Πατέρας ἀνευφημήσωμεν τοὺς μελωδήσαντας ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, μέλος ἐναρμόνιον θεολογίας, Τριάδα μίαν ἀπαράλλακτον, οὐσίαν τε καὶ θεότητα τοὺς καθαιρέτας Λατίνων, καὶ Ὁρθοδόξων προμάχους τοὺς πρεσβεύοντας πάντοτε Κυρίῳ, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

**Καὶ νῦν. Θεοτόκιον
Τὸ α' τοῦ ἤχου.**

Εἴσοδος, Φῶς ἱλαρόν. Τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Δευτερονομίου τὸ Ἀνάγνωσμα

(Κεφ. α' 8-11,15-17).

Εἶπε Μωσῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· ἴδετε, παραδέδωκεν ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν· εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγων· οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς· Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ ἐστε σήμερον ὥσεί τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει· Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὥς ἐστὲ χιλιοπλασίως καὶ εὐλογῆσαι ὑμᾶς, καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν. καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς καὶ κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ' ὑμῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους καὶ γραμματοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑμῶν. καὶ ἐνετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγων· διακούετε ἀνὰ μέσον τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν καὶ κρίνατε δικαίως ἀνὰ μέσον ἀνδρὸς καὶ ἀνὰ μέσον ἀδελφοῦ καὶ ἀνὰ μέσον προσηλύτου αὐτοῦ. οὐκ ἐπιγνώσῃ πρόσωπον ἐν κρίσει, κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ ὑποστείλῃ πρόσωπον ἀνθρώπου, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστὶ· καὶ τὸ ρῆμα, ὃ

ἐὰν σκληρὸν ᾖ ἅφ' ὑμῶν, ἀνοίσετε αὐτὸ ἐπ' ἐμέ, καὶ ἀκούσομαι αὐτό.

Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα
(Κεφ. κδ' 12-18)

Εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἀνάβηθι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος καὶ ἴσθι ἐκεῖ· καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα, τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἀναστὰς Μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς ὁ παρεστηκώς αὐτῷ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ· καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν· ἡσυχάζετε αὐτοῦ, ἕως ἀναστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἰδοὺ Ἀαρὼν καὶ Ὡρ μεθ' ὑμῶν· ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐτοῖς. καὶ ἀνέβη Μωυσῆς καὶ Ἰησοῦς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινά, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἕξ ἡμέρας· καὶ ἐκάλεσε Κύριος τὸν Μωυσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νεφέλης. τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὥσει πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.

Τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα
(Κεφ. λγ' 11-23 - λδ' 4-6, 8)

Ελάλησε Κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν, ὃ δὲ θεράπων Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ νέος οὐκ ἔξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς. Καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Κύριον· ἰδοὺ σύ μοι λέγεις· ἀνάγαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς μετ' ἐμοῦ· σὺ δέ μοι εἶπας· οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ᾧ εὕρηκώς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. καὶ λέγει· αὐτὸς προπορεύσομαί σου καὶ καταπαύσω σε. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· εἰ

μή αὐτὸς σὺ συμπορεύῃ, μή με ἀναγάγῃς ἐντεῦθεν· καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὗρηκα χάριν παρὰ σοί, ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου, ἀλλ’ ἢ συμπορευομένου σου μεθ’ ἡμῶν; καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστί. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωυσῆν· καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἶρηκας, ποιήσω· εὗρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας. καὶ λέγει· ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν, καὶ εἶπεν· ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου καὶ καλέσω τῷ ὀνόματί μου, Κύριος ἐναντίον σου· καὶ ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. καὶ εἶπεν· οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μή ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται. καὶ εἶπε Κύριος· ἰδοὺ τόπος παρ’ ἐμοί, στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας· ἡνίκα δ’ ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθῃ· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρα, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοί. (Κεφ. ΛΔ’)

Καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται· καὶ ὀρθρίσας Μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ Κύριος· καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας. καὶ κατέβη Κύριος ἐν νεφέλῃ καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ· καὶ ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι Κυρίου. καὶ παρῆλθε Κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσε· Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός. καὶ σπεύσας Μωυσῆς, κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησε.

Εἰς τὴν Λιτὴν τὰ συνήθη.

Ἰδιόμελον. Ἦχος 6’.

Ὅτε ὁ Βαρλαάμ καὶ Ἀκίνδυνος καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς δυσσεβεῖς, τοὺς ἐν καθαρχᾷ καρδίᾳ τὸ φῶς τὸ ἄκτιστον ὁρῶντας, ὀρθοδόξους ἐχλεύαζον. Καὶ ἐν πλάνῃ εἶναι νομίζοντες, ἐβόων πρὸς αὐτούς. Ὑμεῖς οὐ Θεὸν προσκυνεῖτε ἓνα, ἀλλὰ ὄχλον θεοτήτων, καὶ οὐ Πνεῦμα ἅγιον ἐν προσκυνεῖτε, ἀλλὰ ὄχλον πνευμάτων. Ὅθεν ὑμᾶς δικαίως διθεΐτας καὶ πολυθεΐτας προσαγορεύομεν. Τότε ὁ Θεσσαλονίκης πρόεδρος καὶ θεολόγων ἑξαρχος, ὁ δεῖος Παλαμᾶς Γρηγόριος ἔφη πρὸς αὐτούς. Εἰ καὶ ἡμῶν τοὺς λόγους οὐ πιστεύετε, τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων

συγγράμματα ἀναγνώσατε καὶ γνῶτε τὴν ἀλήθειαν. Διονυσίου τοῦ σοφωτάτου Ἀρεοπαγίτου, Ἀθανασίου καὶ Βασιλείου τῶν Μεγάλων, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρέων προέδρου, Ἀνδρέου Κρήτης τῶν θεολόγων προκρίτου, Μαξίμου πάνυ τοῦ Ὁμολογητοῦ, καὶ Ἰωάννου πέλαγος δογμάτων τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ γνῶτε ὅτι ἡ φύσις τῆς ὑπερουσίου Τριάδος ἐστὶν ἀπρόσιτος, αἱ δὲ ἄκτισται αὐτῆς ἐνέργειαι, μεθεκταὶ τοῖς ἀνθρώποις κατασκευάζουσαι αὐτοὺς θεοὺς κατὰ χάριν. Ταῖς τῶν Ἀγίων Πατέρων πρεσβείαις ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς.

Δόξα. Ἦχος γ'.

Αποστολικῶν παραδόσεων, ἀκριβεῖς φύλακες γεγονάτε ἅγιοι Πατέρες· τῆς γὰρ Ἀγίας Τριάδος τὸ ὁμοούσιον καὶ ἄκτιστον καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὸ ἀπρόσιτον καὶ ἀμέθεκτον, Ὁρθοδόξως δογματίσαντες. Τάς δὲ ἐνεργείας Αὐτῆς, ἄκτιστους καὶ μεθεκτὰς τοῖς πᾶσι εἶναι, πρὸς σωτηρίαν ἀνθρώπων καὶ θέωσιν ἐκηρύξατε. Κατακρίνατε Θῶμα τοῦ Ἀκινάτου καὶ κατεμπορίας Ἀνσέλμου τὴν ἐν τοῖς βίβλοις αὐτῶν κοσμικὴν φιλοσοφίαν, καὶ πᾶσαν πλάνην καὶ αἵρεσιν. Βαρλαάμ τὸν ἀκέφαλον κατησχύνατε, καὶ Ἀκίνδυνον τὸν ἄνουν, καὶ ἀδελφοὺς Κυδώνη Δημήτριον καὶ Πρόχορον. Μεθ' ὧν Κυπαρισσιώτην Ἰωάννην, Νικηφόρον τε Γρηγοῤῥαν, Ἐμμανουὴλ Καλέκαν καὶ πατριάρχην Ἰωάννην, τοὺς περὶ τὴν εὐσέβειαν ἀστοχήσαντας. Ὡν τῆς πλάνης αἰτήσασθε, ῥυσθέντας ἡμᾶς, Λατίνων τε ἀπάτης καὶ ἀθείας, ἀκηλίδωτον ἡμῶν τὸν βίον ὀρθοδόξως διαφυλάσσοντας.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Θεοτόκε ἡ προστασία πάντων τῶν δεομένων, εἰς σέ θαρροῦμεν, εἰς σέ καυχώμεθα, ἐν σοὶ πᾶσα ἡ ἐλπίς ἡμῶν ἐστι. Πρέσβευε τῷ ἐκ σοῦ τεχθέντι, ὑπὲρ τῶν ἀχρείων δούλων σου.

Εἰς τὸν Στίχον. Ἀναστάσιμα τοῦ ἤχου.

Δόξα. Τῶν ἁγ. Πατέρων. Ἦχος δ'.

Τὴν ἐτήσιον μνήμην σήμερον, τῶν θεοφόρων Πατέρων, τῶν ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης, συναθροισθέντων ἐν τῇ λαμπρᾷ πόλει Κωνσταντίνου, τῶν ὀρθοδόξων τὰ συστήματα, εὐσεβοῦντες πιστῶς ἐορτάσωμεν. Οὗτοι οὖν περὶ τοῦ ἀκτίστου φωτὸς τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἀκούσαντες, ὅτι τὸ ἐν Θαβωρίῳ λάμπαν φῶς θεότητος οὐκ ἀπρόσητον ἦν, οὐδέ κατὰ ἀλήθειαν ὑπῆρχεν φῶς θεότητος, οὐδέ ἀγγέλων ὅλως ἱερώτερον ἢ ἀνώτερον, ἀλλὰ χειρὸν καὶ κατώτερον καὶ αὐτῆς τῆς ἡμετέρας νοήσεως καὶ ψυχῶν. Τοῦ Βαρλαάμ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ φρενοβλαβῶς ταῦτα κηρυττόντων. Διὰ τοῦτο πάντα τὰ τῶν Λατίνων ληρώδη δόγματα, συνοδικῶς ἐξοστράκισαν. Καὶ τὸ Θαβώριον φῶς ἐξ ἀπροσίτου οὐσίας τοῦ Χριστοῦ προερχόμενον, ἄκτιστον καὶ μεθεκτὸν τῶν Ἀποστόλων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ ὄντων, σαφῶς φανερούμενον ἐδίδαξαν ὁμολογεῖν ἐν τῷ σεπτῷ τῆς ἐνάτης Συνόδου ὄρω. Αὐτοῖς καὶ ἡμεῖς βοήσωμεν. Ὁρθοδοξία τὴν Ἐκκλησίαν στηρίζατε ποιμένες καὶ δοῦλοι Χριστοῦ καὶ πρεσβεύσατε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Και νῦν. Θεοτοκίον. ᾠχος ὁ αὐτός.

Νεῦσον παρακλήσεσι, σὼν ἱκετῶν, Πανάμωμε, παύουσα ὀδυνῶν ἡμῶν ἐπαναστάσεις, πάσης θλίψεως ἡμᾶς ἀπαλλάττουσα· σὲ γὰρ μόνην ἀσφαλῆ, καὶ βεβαίαν ἄγκυραν ἔχομεν, καὶ τὴν σὴν προστασίαν κεκτήμεθα. Μὴ αἰσχυνθῶμεν, Δέσποινα, σὲ προσκαλούμενοι· σπεῦσον εἰς ἱκεσίαν, τῶν σοὶ πιστῶς βοώντων· Χαῖρε, Δέσποινα, ἡ πάντων βοήθεια, χαρὰ καὶ σκέπη, καὶ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον Ἀναστάσιμον.

Ἀπολυτίκιον τῶν ἁγίων Πατέρων. ᾠχος πλ. δ'.

Ὑπερδεδοξασμένος εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ φωστῆρας ἐπὶ γῆς τοὺς Πατέρας ἡμῶν θεμελιώσας, καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν, πάντας ἡμᾶς ὁδηγήσας, πολυεύσπλαγγνε, δόξα σοι.

Τοῦ ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ. ᾠχος ὁ αὐτός.

Ορθοδοξίας ὁ φωστήρ, Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλε, τῶν Μοναστῶν ἡ καλλονή, τῶν θεολόγων

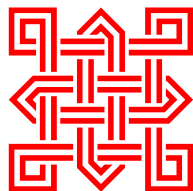
ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος, Γρηγόριε θαυματουργέ,
Θεσσαλονίκης τὸ καύχημα, κῆρυξ τῆς χάριτος, ἰκέτευε διὰ
παντός, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα. Τῶν ἁγίων Πατέρων. Ὁ ἦχος ὁ αὐτός.

Ορθοδοξίας ὁδηγοί, τῆς ἐνάτης συνόδου, Πατέρες ἑνδοξοί, τῆς
τῶν Λατίνων οἱ δεινῆς φιλοσοφίας καὶ πλάνης ἡμᾶς
ῥυσάμενοι, σὺν Γρηγορίῳ τῷ κλεινῷ, τὰς ἐνεργείας τοῦ
Κτίστου ἀκτίστους εἶναι οἱ δογματίσαντες δι' ὧν ἡμεῖς οἱ ἐπὶ
γῆς θεούμεθα παμμακάριστοι.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ο δι' ἡμᾶς γεννηθεῖς ἐκ Παρθένου, καὶ σταύρωσιν ὑπομείνας
ἀγαθέ, ὁ θανάτῳ τὸν θάνατον σκυλεύσας, καὶ ἔγερσιν
δείξας ὡς Θεός, μὴ παρίδῃς οὕς ἔπλασας τῇ χειρὶ σου, δείξον
τὴν φιλανθρωπίαν σου ἐλέημον, δέξαι τὴν τεκοῦσάν σε
Θεοτόκον πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ σῶσον Σωτὴρ ἡμῶν,
λαὸν ἀπεγνωσμένον.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΡΟΝ

Ἡ συνήθης στιχολογία, ἀντὶ δὲ τοῦ Ἀμώμου λέγομεν τὸν Πολυέλεον. Καθίσματα Ἀναστάσιμα, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως κατὰ τὴν συνήθειαν.

Εἶτα οἱ Κανόνες ὁ ἀναστάσιμος (μετὰ τῶν εἰρμῶν) τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ ὁ τοῦ Τριωδίου μετὰ στίχου Ἄγιε τοῦ Θεοῦ...

Ὁ κανὼν τῶν Ἀγίων, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς
Υμνω σύνοδον ἁγίαν ἐνάτην. Ἀποστόλου.

Ὡδὴ α' Ἦχος δ' Ἀνοιξω τὸ στόμα μου.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Υμνοῦντι προθέμενον τὴν θεῖαν σύνοδον Κύριε, ἐνάτην τὴν πάνσεπτον Τριάς ὑπέρθεε, τῆς σοφίας σου παράσχου μοι ῥανίδα, καὶ δός μοι φυλάσσοντα πιστὴν τὴν ἄμωμον.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Μονὰς τρισυπόστατε καὶ τῇ οὐσίᾳ ἀπρόσιτε, ἄκτιστε, αἰΐδιε καὶ ἀκατάληπτε, ἡ μηδέποτε ἀνθρώποις ὁρωμένη, τὴν χάριν τὴν ἄνωθεν τὴν σὴν παράσχου μοι.

Δόξα.

Νοσήσαντας ἅγιοι περὶ τὸ σέβας καθείλετε, δεινοὺς Λατινόφρονας διαφυλάσσοντες, θείοις δόγμασι ὀρθόδοξον πίστιν. Ὅθεν κατὰ χρέος νῦν ὑμᾶς γεραίρομεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Ὡ Μῆτερ Πανάμωμε! Ὡ ἱερὸν ἐνδιαίτημα! Ἡ φῶς τὸ ἀπρόσιτον ἡμῖν κυήσασα, ἐκδυσώπησον φωτίσαι μοι τὸ σκότος, ὥς πρὶν ἀνεβόα σοι ὁ θεῖος Γρηγόριος.

Ὡδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Καφεῖς ἐκζητοῦσιν ἀποδείξεις, Ἀκίνδυνος, Βαρλαάμ καὶ οἱ λοιποί, ἡ σύνοδος παρέθηκεν, αὐτοῖς Πατέρων κείμενα, Ὁρθοδοξίαν πνέοντα, καὶ θεομάχους ἐλέγχοντα.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Υπάρχων ἀμέθεκτος τῇ φύσει, ἀλλ' ὅμως σαῖς ἐνεργείαις μεθεκτός, Σωτὴρ θεεῖς μεθέξει ἡμᾶς, ὡς ὁ Δαυὶδ προέγραφεν· «Θεὸς θεῶν ὀφθήσεται, μέσῳ Σιών ὡς ηὑδόκησεν».

Δόξα.

Ναοὺς τοὺς πιστοὺς ὁρῶν ὁ Πέτρος, τοῦ Πνεύματος, φάσκει πρὸς αὐτούς, ἔστε ταπεινοὶ Χριστός, χάριν γὰρ παρέχει ἡμῖν. Οὐ ταῖς πρεσβείαις Κύριε, σῶσον ἡμᾶς ὡς φιλάνθρωπος.

Καὶ νῦν.

Ο Παῦλος μὴ φέρων τάς βασάνους, ἐκ νόσων αὐτοῦ Χριστῷ ἐκραύγαζε· ἴασέ με Κύριε, ὁ δὲ φησὶν ἡ χάρις μου, ἀρκεῖ σοι, οὐ εὐχαῖς Σωτὴρ καὶ τῆς Ἀγνῆς σῶσον ἅπαντας.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. δ'. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Οτῶν ὅλων δεσπότης καὶ ποιητής, ὁ τῇ φύσει ἀπρόσιτος, ἀπαθής, ἀόρατος, ἄκτιστος, ἀκατάληπτος, ἄχρονος, τῇ αὐτοῦ εὐσπλαχνία ἡμῖν πεφανέρωται, ἐν ἄκτιστοις αὐτοῦ ἐνεργείαις καὶ χάρισι, εἷς γὰρ τῇ οὐσίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ ὑπάρχων, θεεῖ τοὺς προστρέχοντας πρὸς αὐτὸν ἐν ἀγνότητι· πρὸς αὐτὸν οὖν βοήσωμεν· δόξα σοι Τριάς ὁ Θεός, ὅτι σῶζεις ἅπαντας Σωτὴρ ἡμῶν, διὰ πλήθους ἐλέους, τοὺς δούλους σου, Κύριε.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Ὅμοιον.

Ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ, μήτηρ Θεοῦ, κατὰ χρέος ὑμνοῦμέν σε, ἀγαθή, θανάτου γὰρ διέσωσας αἰωνίου τοὺς δούλους σου, ἐκ Βαρλαάμ ἀπιστίας Λατίνων φαυλότητος, τῶν βλασφημούντων ἀφόβως τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Ὅθεν φωτισθεὶς ὁ Ἰωάννης ἐβόα ἐν μέσῳ Συνόδου τε βασιλεὺς ὁ μακάριος. «Τῷ Κυρίῳ προσπέσωμεν, ἵνα ὀρθοδόξων φωνὰς εἰσακούσῃ, Κύριος στήριξῃ ἡμᾶς, καὶ εὐχαῖς τῆς Παρθένου ὡς εὐσπλαχνος».

Ὡδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Δεῦτε πάντες τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀκούσωμεν, Εὐνόμιον
φυμούντα· «πῶς Θεοῦ ἐν φύσει ὑπάρχουσι, τὸ δημιουργικὸν
καὶ προγνωστικὸν ἅπερ δηλοῖ, τὴν ἐνέργειαν καὶ οὐ τὴν φύσιν
ἀνόητε;»

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Οὐψίνους θεολόγος, Μάξιμος ὁ θεῖος, φησὶν ἡμῖν· οὐκ ἄνευ
ἐνεργείας φυσικῆς τῶν ὄντων ὑφέστηκεν οὐδέν· Πάλιν οἱ
πατέρες ἡμῖν λέγουσιν οὐδὲ φύσις μία, ἄνευ ἐνεργείας
γινώσκεται.

Δόξα.

Νόσον τὴν τῶν κακοδόξων, οἱ πατέρες διώκοντες, ἐνάτης
τῆς συνόδου, ἔφησαν· διπλαὶ αἱ ἐνέργειαι, οὕσαι Χριστοῦ
καὶ μὴ ἀντίπαλοι, ἀνθρωπίνην δὲ τὴν θείαν ὑπακούει ὡς
γέγραπται.

Καὶ νῦν.

Αφησὶν Δαμασκηνός γε, τὴν ἐνέργειαν πρόσχωμεν, ἡ
ἐνέργεια φησὶν οὖν, δραστική καὶ οὐσιώδης τῆς φύσεως,
κίνησις. Φύσις ἐνεργητικὸν εἰσὶν, ἐξ ἧς ἐνέργεια, πρόεισι Θεοῦ
τοῦ παντάνακτος.

Ὡδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Γιγνώσκειν δὲ χρή ἡμᾶς, πῶς ἐρμηνεύουν ἔλεγεν, Παῦλον
Ἰωάννης χρυσορρήμων· φρόνημα σώματός ἐστι θάνατος,
πνεύματος δ' εἰρήνη καὶ ζωή, ἐνεργείας τε φύσεως, χωρισμὸν
μὴ ποιούμενος.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἰδὼν ὁ φιλάνθρωπος τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως, τῶν βροτῶν, οὐ
χαρίτας παρέχει, πάσας τοῦ Πνεύματος ὁ χρυσολόγος φησὶν,
ἵνα μὴ νομίσῃ τίς ποτε, χάριν εἶναι τὴν φύσιν Θεοῦ τὴν
ἀπρόσιτον ἅπασι.

Δόξα.

Ἀκούσωμεν φάσκοντος, τοῦ Ἰουστίνου δόγματα, μάρτυρος ὁμοῦ καὶ φιλοσόφου ὁ ἀπορρίπτων βουλῆς οὐσίας τε, τὴν διαφορὰν καὶ τοῦ Θεοῦ, ἀπορρίπτει ὑπαρξίν, ποιήσιν καὶ ἐνέργειαν.

Καὶ νῦν.

Νοὸς καθαρότητι, ὁ θεῖος Ἀναστάσιος, φάσκει τὴν ἐνέργειαν. Θεὸς εἶ τῇ ἐνεργείᾳ φύσις ἀχώριστος εἶ, ἑκάτερον γὰρ ἀπερίγραπτον. Διό, παντελῶς ἐστὶ σαφῶς, ἀπ' ἀλλήλων ἀχώριστα.

Ὡδὴ ς'. Τὴν θεϊὰν ταύτην.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἐν λόγοις θείοις βοᾷ ἡμῖν, ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ὡς ἡ φλόξ, ἐκ τοῦ πυρός ἐστι, αἰτιατὸν ἐξ αἰτίου γε, οὕτως ἐστὶν ἐνέργεια ἐκ τῆς φύσεως.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Νοοῦντες εἶναι ἐνέργειαν, κτιστὴ Θεοῦ καὶ φύσις κτιστὴ ἐστὶ, ὡς φησὶ Μάξιμος· τὴν ἐνέργειαν ἄκτιστον, πιστεύομεν, καὶ φύσιν ἄκτιστον σέβομεν.

Δόξα.

Νομίμως πᾶσα ἡ σύνοδος, φυμοῦσα κακοδόξων δυσέβειαν, ταῦτα ἐφθέγγατο· ἄκτιστοι μὲν αἱ ἐνέργειαι, κοιναὶ δὲ τῆς Τριάδος αἰὶ ὑπάρχουσι.

Καὶ νῦν.

Ἀγνή παρθένε Θεόνυμφε, ἡ τέξασα Θεὸν ὑπερούσιον, ἀναρχον ἄκτιστον τοῦτον αἰὶ καθικέτευε· Ὁρθοδοξίας τρίβοις ἡμᾶς πορεύεσθαι.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ.β'. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν.

Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρῶν σου οἰκονομίαν, Κύριε, πατέρας συνήθροισας δογματίσαι, ἄκτιστον τὴν φύσιν σου εἶναι καὶ

ἐνέργειαν, φύσιν οὕσαν ἀμέθεκτον, μεθεκτὴν δὲ τὴν ἐνέργειαν.
Καὶ βοῶν τοῖς ἀγαπῶσί σε· ἐγὼ εἰμι μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ'
ὑμῶν.

Ὁ Οἶκος.

Σήμερον ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ χορευέτωσαν. Σήμερον τῶν
Ὁρθοδόξων συστήματα πανηγυρίζοντες χεῖρας κροτήσωμεν.
Σήμερον ἐν φωναῖς καὶ ἀλλαλαγμοῖς τὴν Τριάδα πάντες
δοξάσωμεν. Αὕτη γὰρ τὰ τῶν Θεοφόρων Πατέρων συστήματα
ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης εἰς τὴν Βασιλεύουσαν πόλιν
συνήθροισεν. Οἵτινες συνελθόντες τὰ τοῦ Βαρλαάμ καὶ
Λατίνων ἄθεα δόγματα καθεῖλον. Πᾶσαν τὴν φλυαρίαν καὶ
φαντασίαν αὐτῶν ἀπεδίωξαν καὶ πᾶσαν πλάνην καὶ αἵρεσιν
αὐτῶν τῷ πυρὶ παραδεδωκότες ἀνεθεμάτισαν. Ὅθεν οὖν καὶ ὁ
Δεσπότης βλέπων ἡμᾶς τὰς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ
καὶ Ὁρθοδοξίας παραδόσεις κρατοῦντας βοᾷ πρὸς ἡμᾶς· Ἐγὼ
εἰμι μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν.

Στίχοι.

Πατέρας τῆς ἐνάτης συνόδου σέβω
τοὺς σὺν τάγμασιν ἐννέα χοροβατοῦντας ἐν πόλῳ.

Οὐσία Θεὸς ἀπρόσιτος ὑπάρχων,
ἀκτίστοις, κτίσει κοινωνεῖ, ἐνεργείαις.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν Ἐνάτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐορτάζομεν,
ἐν ἣ οἱ θειότατοι Πατέρες ἐδογματίσαν περὶ τῆς ἀκτίστου Οὐ-
σίας καὶ τῶν ἀκτίστων Ἐνεργειῶν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἀπεδέξαν-
το τὸν Ἡσυχασμὸν καὶ κατεδίκασαν τὰς αἵρετικὰς δοξασίας Βαρ-
λαάμ τοῦ Καλαβροῦ.

Συναξάριον

Ἡ Ἐνάτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκλήθη ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει περὶ τὸ ἔτος 1351 μ.Χ. ὑπὸ τοῦ Αυτοκράτορος
τῶν Ῥωμαίων Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ ἐδογματίσε περὶ
τῆς ἀκτίστου θείας Οὐσίας καὶ περὶ τῶν ἀκτίστων θείων Ἐνερ-
γειῶν, ὡς καὶ περὶ τοῦ Ἡσυχασμοῦ, ὡς μεθόδου κοινωνίας τοῦ

κτιστοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπιφανέστερος τῶν συγκροτησάντων τὴν Ἐνάτην Σύνοδον Πατέρων ἦν ὁ ἐν Ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, οὗτινος τοῖς θεοσόφοις φθέγμασιν ἐπεστήριξε τοὺς ὅρους αὐτῆς ἡ Σύνοδος. Ὁ ἐν Τριάδι Θεός, Οὐσία μὲν ἀπρόσιτος καὶ ἀμέθεκτος ὑπάρχει πᾶσι τοῖς κτιστοῖς, ταῖς ἐνεργείαις δὲ μεθεκτός. Οὕτω, καθαίρων ἐκ τῶν παθῶν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος καὶ φωτιζόμενος, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν θείων ἐντολῶν, τῆς νήψεως καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, κοινωνεῖ τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν, ἀξιοῦται τῆς θεᾶς τοῦ Ἀκτίστου Φωτὸς τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, μετέχει τῆς θείας ζωῆς καὶ θεοῦται κατὰ χάριν. Ἡ Σύνοδος αὕτη κατεδίκασεν ὡς αἰρετικὸν Βαρλαάμ τὸν Καλαβρόν, δοκοῦντα διὰ τῆς διανοίας καὶ φιλοσοφίας δυνατόν γινῶναι τὸν Θεόν.

Ταῖς τῶν Ἀγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων πρεσβείαις, Χριστέ ὁ Θεός, θεωροὺς ἡμᾶς τοῦ Ἀκτίστου ἀνάδειξον Φωτὸς καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἀμήν.

Ὡδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Τὸν Γρηγόριον τὸν Νύσσης ἀκουσώμεθα, «ἐν ἐνεργείᾳ Θεός, εἷς καὶ τῇ φύσει ἐστί, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἔργα πράσσων ἐν ἐνὶ τῷ νοεῖ, οὕτω Κύριος εἷς ἐστί καὶ ἐποίησε, λόγῳ ἅπασαν τὴν κτίσιν».

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ θεόφθογγος τοῦ θεολόγου γλῶσσα νῦν, τοῦ Γρηγορίου βόα, περὶ οὐσίας Θεοῦ· ἡ ἄκακον, ἀθάνατον καὶ ἀναλλοίωτον, ὄντα οὐσία Θεοῦ, τοῦτο οὐ μόνον ἄτοπον, καὶ ἀνόητον ἀνθρώποις.

Δόξα.

Νουθετῶν ἡμᾶς, χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φθέγγεται, περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ συνανάρχου Πατρός. «Πότε ὕδωρ αὐτὸ καλεῖ, πότε δὲ πῦρ ἢ Γραφή. Τὴν ἐνέργειαν δεικνῦσα οὐ τὴν φύσιν γε, μὴ μιᾶς οὔσης ἐν Θεῷ γάρ».

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἀκατάληπτος ἀνθρώποις ἀνερμήνευτος, ἀγνή καὶ ἄφραστος, ἡ τοῦ δεσπότου ἐκ σοῦ, πανάμωμος γέννησις μὴ διαλείποντος, τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, τὸν κόλπον τὸν αἰδίων, ὡς Θεὸς ὢν πρὸ αἰώνων.

Ὡδὴ η΄. Παῖδας εὐαγεῖς.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Προνοητικὴν ἐποπτικὴν τε, σημαίνει ἡ τῆς θεότητος, ὄνομα ὡς μέγας φησὶν, πάνσοφος Βασιλείος, ταυτότης ἐνεργείας δὲ Πατρὸς καὶ Πνεύματος, Υἱοῦ δὲ τὸ τῆς φύσεως θείας, ἀπαράλλακτον δεικνύει ἣν πίστει προσκυνοῦμεν.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Θεῖος Ἀναστάσιος διδάσκει. «Ἡ Θεὸς προσηγορία πᾶσι πρόδηλον, ἐνεργητικὴ ἐστὶ, παρίστησιν οὐ φύσει Θεοῦ, ταύτην γὰρ ἀδύνατον γινῶναι οὐδεὶς πώποτε, ἀλλὰ τὴν θεωρητικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, παρίστησιν ἡμῖν, τὸ Θεὸς δηλοῖ τοῖς πᾶσι».

Εὐλογοῦμεν Πατέρα Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα τὸν Κύριον.

Σαφῶς Διονύσιος διδάσκει, ὁ μέγας Ἀθηνῶν τὸ θεὸς ὄνομα, σημαίνει οὐ τὴν φύσιν γε, αὕτη γὰρ ἀκατάληπτός ἐστι καὶ ἀνώνυμος, ἀλλ' ἐκ τῆς θεωρητικῆς Αὐτοῦ ἐνεργείας, Θεὸς εἴρηται ὄντως ὃν ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Καὶ νῦν.

Τοῖς λέγουσι κτίστην εἶναι τὴν χάριν τὴν θείαν, δι' ἧς ἡμεῖς θεούμεθα, Μάξιμος φησὶν αὐτοῖς· ἡ χάρις εἰ καὶ ἀπόλαυσιν παρέχει τοῖς μετέχουσι, αὐτῆς ἡ θεία σαφῶς ἀλλὰ μένει ἀκατάληπτος πᾶσι, ἀγέννητος ὡς οὐσα, ἔχει τὴν ἀπειρίαν.

Ὡδὴ θ΄. Ἀπας γηγενής.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ὅλος φωτισμοῦ ὢν ὁ Διονύσιος φησὶν ἡμῖν ἀληθῶς καθ' ὅσον ὑπερέχουσι τῶν μὴ ὄντων τὰ ὄντα ἅγια ἢ κύρια,

βασιλικά ἢ θεῖά τε, οὕτως ὑπερίδρυτε τῶν ὄντων πάντων, ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, μεθεκτόν τε ἀπάντων ὁ ἀμέθεκτος αἷτιος.

Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν.

Λύουσα σαφῶς ἀθέων τὴν ἄγνοιαν σύνοδος ἔφη αὐτοῖς·
Ἀχώριστος ὑπάρχει γε, θεία οὐσία καὶ θεία ἐνέργεια, οὐ
γάρ ποτε ἐνέργεια εἴη ἄν, τῆς οὐσίας χωρὶς ἑαυτῆς τε ὅτι
κτίσις, ἅπαντα ἐνεργείας Θεοῦ ἔστι ποίημα.

Δόξα.

Ὁλον, φῶς Χριστέ, ὁρῶντες οἱ ἑνδοξοὶ θεῖοι Ἀπόστολοι, σὲ
μεταμορφούμενον, καὶ τὴν ἀκτῖνα θεϊαν καὶ ἄκτιστον, τὴν
σὴν αὐτοῖς δεικνύμενος ἵνα μὴ τὴν ὄρασιν αὐτῶν ἀπολέσαντες,
καὶ τὸ ζῆν σὺν αὐτῇ ἀπολέσωσι.

Καὶ νῦν.

Υψιστε Θεέ, τὴν θεϊαν δοξάζομεν οἰκονομίαν σου, διὰ τῶν
Πατέρων γάρ, Λατίνων πλάνης καθεῖλες φρύαγμα, τὴν δὲ
σεπτὴν ἐκράτυνας Ὁρθοδοξίαν σου. Ὡν πρεσβεῖαις καὶ τῆς
κυρησάσης σε, Ὁρθοδόξους ἡμᾶς διατήρησον.

Καταβασίαι οἱ εἰρμοὶ Ἀνοίξω τό στόμα μου... Τὴν
τιμιωτέραν... Ἄπας γηγενής...

Ἐξαποστειλάριον ἀναστάσιμον.

Τῶν Πατέρων. Ἦχος 6'
Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν

Πατέρες οὐρανόφρονες, τῆς συνόδου ἐνάτης σὺν Γρηγορίῳ
πάντοτε, τῷ Θεῷ παρεστῶτες, αὐτόν ἀεὶ ἐξαιτεῖτε εἰρηνεῦσαι
τὸν κόσμον, γαλήνην Ἐκκλησίαν τε δωρηθῆναι. Λατίνων τῆς
φοβέρας, καὶ θανατηφόρου πλάνης ἡμᾶς ρυσθῆναι, φυλάττειν
μέχρις αἵματος τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν.

Θεοτοκίον. Ὅμοιον.

Αγνή παρθένε ἄχραντε, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ, χρεωστικῶς ὑμνοῦμέν σε ὅτι ἔτεκες κόσμῳ, τὸν ὑπὲρ ἄνω τῶν ὄντων, αἰεὶ ὄντα δεσπότην. Ὅν αἵτησαι φωτὶ αὐτοῦ, τῷ ἀκτίστῳ φωτίσαι, ἡμᾶς ἀγνή καὶ τῆς ἄνω δόξης ἀξιοθῆναι, αὐτῷ συμβασιλεύοντας μετὰ πάντων ἁγίων.

Εἰς τοὺς Αἶνους, ψάλλομεν στιχηρὰ εἰς **ἡ'**, ἀναστάσιμα **γ'**, τῶν Πατέρων **γ'**, ἐκ τοῦ Τριωδίου τοῦ Ἱεράρχου **β'**

Τῶν Πατέρων
Ἦχος πλ. β'. Ὅλην ἀποθέμενοι.

Ὁλην συγκροτήσαντες, τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιστήμην, καὶ τῷ θείῳ Πνεύματι, συνδιασκεψάμενοι τὸ μακάριον, καὶ σεπτὸν σύμβολον, οἱ σεπτοὶ πατέρες, θεογράφως διεχάραξαν ἐν ᾧ σαφέστατα, τῷ Γεγεννηκότι συνάναρχον, τὸν Λόγον ἐκδιδάσκουσι, καὶ παναληθῶς ὁμοούσιον, ταῖς τῶν Ἀποστόλων ἐπόμενοι προδήλως διδαχαῖς, οἱ εὐκλεεῖς καὶ πανόλβιοι, ὅντως καὶ θεόφρονες.

Στίχ. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ὁλην συλλεξάμενοι, ποιμαντικὴν ἐμπειρίαν, καὶ θυμὸν κινήσαντες, νῦν τὸν δικαιοτάτον ἐνδικώτατα, τοὺς βαρεῖς ἤλασαν, καὶ λοιμώδεις λύκους, τῇ σφενδόνῃ τῇ τοῦ Πνεύματος, ἐκσφενδονήσαντες, τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, πεσόντας ὡς πρὸς θάνατον, καὶ ὡς ἀνιάτως νοσήσαντας, οἱ θεῖοι ποιμένες, ὡς δοῦλοι γνησιώτατοι Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἐνθέου κηρύγματος, μύσται ἱερώτατοι.

Στίχ. Συναγάγετε αὐτῷ τοὺς Ὁσίους αὐτοῦ.

Ὁλην τὴν σοφίαν γε, τὴν τῶν ἁγίων λαβόντες, Πατέρες οἱ ἐνθεοι, συνόδου ἐνάτης καὶ ἐδογματίσαν· τοῦ Θεοῦ ἡ φύσις μὲν ἀμέθεκτος οὕσα, μεθεκταὶ δὲ αἱ ἐνέργειαι, ἀλλ' ὅμως ἄκτιστοι, ἐκ τῆς Θείας φύσεως προερχόμενοι. Ἡ φύσις κινουμένη γάρ, ἐνέργεια τοῦ μόνου Θεοῦ ἐστι. Τὸ ὄνομα Θεὸς οὖν οὐσίαν ἐνεργείας τε δηλοῖ, ἀλλ' ἡ οὐσία ὑπέρκειται τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ.

Δόξα. Τοῦ Τριωδίου.
Τοῖς ἐν σκότει ἀμαρτημάτων.

Καί νῦν.
Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις.

Δοξολογία μεγάλη.
Σήμερον σωτηρία. Καί ἀπόλυσις.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοὶ τοῦ ἤχου καὶ ἀπὸ τοῦ Κανόνος τῶν Πατέρων ἡ Ὡδὴ ς'.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Προκείμενον ἤχος δ'.

Ὑμνος τριῶν παίδων (Δανιήλ γ')

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ αἰνετός, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας.

Στίχ. Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς.

Πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα

(κεφ. ιε', 1-11)

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὥφθη Κηφᾶ, εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὥφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὥφθη Ἰακώβω, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὥσπερ ἐν τῷ ἐκτρώματι ὥφθη καὶ ἐγώ. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ'

ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Ἀλληλούια (γ'). Ἦχος γ'.

Ψαλμ. λ'

Στίχ. Ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπισα, μὴ κατασχνυθείην εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς τόπον ὁχυρὸν τοῦ σῶσαί με, ὅτι στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ.

Εὐαγγέλιον (Μαρκ. 6', 1-11)

Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς εἶπεν αὐτοῖς· Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφίεναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας - λέγει τῷ παραλυτικῷ· Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Μεγαλυνάριον.

Δεῦτε εὐφήμησωμεν οἱ πιστοί, πατέρας ἐνάτης τῆς συνόδου τοὺς εὐκλεεῖς, τῶν γὰρ Λατίνων πλάνην καθεῖλον καὶ μανίαν, τὴν πίστιν ὀρθοδόξων πᾶσι ἐκράτυναν.

Κοινωνικόν.
Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

Κοινωνικόν
Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν... Ἀλληλούια.

Τ
Ε
Τ Ε Λ Θ Ϛ
Θ
Ϛ

καὶ τῷ Ὡτῆρι θεῷ ἡμῶν
δόξα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως
ΙΕΡΕΜΙΑΣ

**Περὶ τῆς ἀναγνώρισεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 1351 μ.Χ.
συγκληθείσης Συνόδου ὡς Ἑνάτης Οἰκουμενικῆς**

Μακαριώτατε Δέσποτα
καὶ Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Πατέρες,

Κατὰ πρῶτον εὐχαριστῶ γιὰ τὴν τιμὴν σὺν ταπεινῷ μου πρόσωπῳ νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μάλιστα νὰ ὁμιλήσω γιὰ τὴν ἐν Κων/πόλει Σύνοδον τοῦ ἔτους 1351, ἡ ὁποία γιὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος μέ τὸ ὅποιο ἀσχολήθηκε ἔχει χαρακτηριθεῖ ὡς Θ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Στὸ θέμα τῆς Συνόδου αὐτῆς συγκρούεται καὶ μάλιστα σφοδρῶς ἡ πίστις μας μέ τὴν αἵρεση τοῦ παπισμοῦ. Ἡ διδασκαλία δὲ τῆς ἐν λόγῳ Συνόδου πρέπει νὰ διαποτίζει τὴν ποιμαντικὴν μας καὶ τὰ κηρύγματά μας, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ ἐν πολλοῖς δέν γίνεται, γι' αὐτὸ καὶ οἱ χριστιανοὶ μας χωλαίνουν θεολογικά καὶ παρουσιάζουν λειψὴ πνευματικότητα.

1. Κατὰ τὸν τίτλον τοῦ θέματος ποῦ μοῦ ἐδόθη πρὸς ἀνάπτυξιν καλοῦμαι νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἐν Κων/πόλει Συνόδου τοῦ ἔτους 1351 ὡς Θ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Στὴν Ἱστορίαν ἔχουμε ἐπίσημα ἐπτὰ Οἰκουμενικὰ Συνόδους, ἀλλὰ εἶναι λάθος νὰ πιστεύουμε ὅτι σταματοῦν σὲ αὐτὰς μόνο οἱ Οἰκουμενικὰ Συνόδοι, ὅπως εἶναι λάθος πάλιν νὰ λέγομε ὅτι σταμάτησαν οἱ Πατέρες στὸν ἅγιον Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνόν ἢ τὸν Μέγα Φώτιον. Πάντοτε στὴν Ἐκκλησίαν ὑπάρχει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὅποιο ἀναδεικνύει Πατέρας καὶ πάντοτε στὴν Ἐκκλησίαν συμβαίνουν κρίσεις καὶ συγκαλοῦνται οἱ Ἱεράρχες σὲ Συνόδους γιὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων μέ τὸν φωτισμόν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Γενικά λέγομε ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκληθεῖσα Σύνοδος τοῦ 1351 ἔχει τὰ χαρακτηριστικά τῆς Θ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, γιὰ τὴν (α) εἶχε ὡς ἀντικείμενον ἓνα σπουδαῖον θέμα, σὺν ὅποιο συγκεφαλαιώνεται ὅλη ἡ ὀρθόδοξη θεολογία καὶ πνευματικότητα καὶ σὺν ὅποιο θέμα συγκρούονται δύο παραδόσεις, ἡ ὀρθόδοξη καὶ ἡ φραγκολατινική. (β) Εἶναι Οἰκουμενικὴ ἡ Σύνοδος αὕτη, γιὰ τὴν ἀσχολήθηκε μέ σοβαρό δογματικόν θέμα, τὸ ὅποιο εἶναι συνέχεια τῶν θεμάτων ποῦ ἀπασχόλησαν τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν. Τὸν 4ο αἰ. οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀντιμετώπισαν τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ὁ ὅποιος ἔλεγε ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κτίσμα. Καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ 1351 στὴν Κωνσταντινούπολιν, γιὰ τὴν ὁποίαν μιᾶμε, ἀντιμετώπισε τὴν αἵρεσιν τοῦ Βαρλαάμ, ὁ ὅποιος ἔλεγε ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστή. Ἀκόμη, ἀφοῦ ἡ Σύνοδος αὕτη κατέγινε μέ τὸ δόγμα

περί τῶν θείων ἐνεργειῶν, φέρεται ὡς συνέχεια τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία ἀποφάνθηκε ὅτι ὁ Χριστός ἔχει δύο θελήσεις, θεία καί ἀνθρώπινη, πράγμα πού μνημονεύει ὁ Τόμος τῆς Συνόδου τοῦ 1351. Μάλιστα οἱ αἰρετικοί τοὺς ὁποίους καταδίκασε ἡ Σύνοδος αὐτή, ὅπως τό λέγει ὁ Τόμος της, εἶναι χειρότεροι τῶν Μονοθελητῶν, τοὺς ὁποίους καταδίκασε ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος. (γ) Θεωρεῖται ἀκόμη ὡς Οἰκουμενική ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1351, διότι ἀποδέχθηκε τίς ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων Συνόδων, διότι τεκμηρίωσε ὅλη τὴν θεολογία τῶν κειμένων τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τὴν διδασκαλία ὅλων τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας καί διότι ὁ Τόμος της ὑπεγράφη ἀπὸ ὅλους καί διότι, τέλος, στό «*Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας*», πού ἐκφράζει τὴν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ τὴν νίκη καί τὸν θρίαμβο τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ Πατέρες πρόσθεσαν καί τὰ «*κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου κεφάλαια*» τῆς Συνόδου αὐτῆς. Καί τέλος (δ) τό σοβαρότερο: Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος τοῦ 1351 θεωρεῖται ὡς Οἰκουμενική, διότι ἀνέπτυξε τὴν διδασκαλία της ὁ θεούμενος πατήρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Πραγματικά τὴν αὐθεντία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπως καί τῶν ἄλλων Συνόδων προσδίδουν κυρίως οἱ θεούμενοι καί θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τὴν συγκροτοῦν.¹

2. Ἀλλά θά δικαιωθεῖ ὁ χαρακτηρισμός τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκληθείσης Συνόδου τοῦ 1351 ὡς Οἰκουμενικῆς, ἂν γνωρίσουμε καλύτερα τό θέμα της ἢ καλύτερα τὰ θέματά της μέ τὰ ὁποῖα ἀσχολήθηκε.

Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὸν αἰρετικό Βαρλαάμ καί τοὺς ὁμόφρονές του, ἀνεκήρυξε δέ τὴν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὡς ὀρθόδοξη, ὡς διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Βαρλαάμ ἀρχικά ἦταν ὀρθόδοξος, πολὺ λόγιος ἀνὴρ, μέ μεγάλη ἀγάπη στὴν φιλοσοφία καί στά ἑλληνικά γράμματα. Ἦρθε στὸν τόπο μας ἀπὸ τὴν Κάτω Ἰταλία καί, ἀφοῦ τὸν ἀναστάτωσε, ἐπέστρεψε πάλι σ' αὐτήν, ἔγινε καθολικός καί τιμήθηκε ἀπὸ τοὺς παπικούς μέ τὸν βαθμὸ τοῦ ἐπισκόπου.

Στά στενά καί περιορισμένα ὅρια τοῦ χρόνου πού διαθέτω θά ἤθελα νὰ ἀναφέρω τίς κύριες ιδέες τοῦ ἀπὸ τὴν Δύση ἐλθόντος Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ, τὴν καταδίκη τῶν ὁποίων ἐπεκύρωσε ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος τοῦ 1351, γιὰ τὴν ὁποία μιλάμε. Ἔτσι, γιὰ τὴν σπουδαιότητά της, θά φανεῖ ἡ Σύνοδος αὐτή ὡς Οἰκουμενική, ὅπερ εἶναι καί τό θέμα μου. Θέλω καί ἐπιθυμῶ ἀπὸ τὰ ὅσα ὀλίγα θά πῶ νὰ φανεῖ πόσο φρικτός καί ἀπαράδεκτος εἶναι ὁ θεὸς τοῦ Βαρλαάμ, τὸν ὁποῖον ἀναθεμάτισε ἡ Σύνοδος. Ὅπως δέ εἶπε καί ἔγραψε ὁ μακαριστός πατὴρ Ἰωάννης Ρωμανίδης, ἀλλά καί ὅπως θά ἀποδείξω στὴν εἰσήγησή μου αὐτή, οἱ θεολογικές διαφορές τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καί τοῦ

Βαρλαάμ είναι οι διαφορές της ὀρθοδόξου θεολογίας μας μέ τήν ρωμαιοκαθολική φραγκολατινική παράδοση.²

Αρχίζω τόν λόγο: (α) Ὁ φιλόσοφος Βαρλαάμ στά θεολογικά δόγματα καί θέματα, στό δόγμα τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιά παράδειγμα – πού διαχωρίζει τόσο πολύ τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἀπό τούς Ρωμαιοκαθολικούς – δέν χρησιμοποιοῦσε ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀπό τόν ἀνθρώπινο συλλογισμό, ἀπό τήν λογική. Ἡ μέθοδος αὐτή ἦταν γνωστή στόν Βαρλαάμ ἀπό τήν Δύση, ἀπ' ὅπου ἦλθε, γιὰτί ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, συνοψίζεται δέ στό ρητό «credo ut intelligam» (= πιστεύω διά νά κατανοήσω). Κατά τήν ἀρχή αὐτή, τήν ὁποία θέλησε νά ἐφαρμόσει ὁ Βαρλαάμ στόν χῶρο μας, δέχεται κανεῖς πρῶτα τά δόγματα καί μέ τήν διάνοιά του ἔπειτα, ὀπλισμένη μάλιστα μέ τήν φιλοσοφία, ἐμβαθύνει εἰς αὐτά καί ἀνακαλύπτει νέα δόγματα, ὅπως οἱ Καθολικοί τό *Filioque*. Τόν τρόπο αὐτό σκέψεως καί ἐνεργείας τοῦ Βαρλαάμ, ὅτι δηλαδή στήν ἐκθεση τῶν δογμάτων χρησιμοποιοῦσε τήν λογική καί τούς φιλοσόφους καί ὄχι τήν Γραφή καί τούς Πατέρες, τόν ἐπρόσεξε ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος χρησιμοποιοῦσε τήν ἀποδεικτική μέθοδο, προσῆγε δηλαδή στά θεολογικά θέματα ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὁ Βαρλαάμ χρησιμοποιοῦσε τήν διαλεκτική μέθοδο, ἡ ὁποία στηρίζεται στήν δύναμη τῆς λογικῆς καί καταλήγει σέ πιθανότητες. Πραγματικά, στά θεῖα πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἡ ἀποδεικτική μέθοδος, ἡ ὁποία στηρίζεται στήν αὐθεντία τοῦ λόγου τῆς Γραφῆς καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καί βοηθητικῶς μόνο νά χρησιμοποιοῦμε τήν λογική καί τούς φιλοσόφους. Ὁ Βαρλαάμ ἔκανε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο καί ὁ βαρλααμισμός εἶναι τοιοῦτος. Ὁ βαρλααμισμός γιά τήν γνώση τοῦ Θεοῦ προϋποθέτει τήν φιλοσοφία καί τήν γεγυμνασμένη καί ἰσχυρή λογική, ὅπως καί οἱ Φραγκολατῖνοι αὐτό ἔχουν ὡς βάση τῆς θεογνωσίας τους. Κατά τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία μας, τήν ὁποία ἐξέφραζε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τήν γνώση τοῦ Θεοῦ τήν ἀποκτοῦμε μελετώντας τήν Ἁγία Γραφή, τήν ζωή καί τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας καί κυρίως τήν γνώση τοῦ Θεοῦ τήν ἀποκτοῦμε μέ τό βίωμα μετανοίας μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ θέωση εἶναι ἡ πηγὴ θεογνωσίας.

(β) Στήν φιλοσοφία ὁ Βαρλαάμ ἔδινε λυτρωτικό χαρακτήρα καί θεωροῦσε τήν γνώση τῆς ὡς ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Οἱ φιλόσοφοι γιά τόν Βαρλαάμ ἦταν ὅπως οἱ Προφῆτες καί οἱ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ αὐτοῦς, τούς φιλοσόφους, τούς χαρακτήριζε ὡς θεῖους καί φωτισμένους ἀπό τόν Θεό. Ὅμως, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στά συγγράμματά του *Υπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων* ἀπέκλεισε τήν φιλοσοφία ὡς ἀνίσχυρη νά διεισδύσει στόν χῶρο τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί τήν περιορίσε ὡς χρήσιμη μόνο γιά τά κτιστά.³

(γ) Ὁ Βαρλαάμ εἶδε κάποτε ἕναν ἡσυχαστή μοναχό, πού καθόταν σέ ἕνα χαμηλό κάθισμα καί, γιά νά περισυλλέξει τόν νοῦ του, εἶχε τό πηγούνι του στό στήθος καί ἔλεγε ἐνδόμυχα τήν εὐχή «*Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με*». Ἄκουσε δέ ἀπ' αὐτόν ὅτι αὐτό τό κάνει γιά νά ἴδῃ τό θεῖο Φῶς. Ὁ δυτικός Βαρλαάμ ἀπό τό θέαμα καί τό ἄκουσμα αὐτό ἐξήγαγε πρῶτον τήν κατηγορία ὅτι οἱ μοναχοί θέλουν νά περικλείσουν τόν νοῦ τους στό σῶμα τους («*ἐνδον τοῦ σώματος σπεύδοντας ἐμπερικλείειν τόν νοῦν*»), ἐνῶ αὐτός ἀντίθετα ὑποστήριζε ὅτι «*ἐξω τοῦ σώματος χρῆναι παντί ἐξωθεῖν*» (τόν νοῦν). Ἀλλά, μέ αὐτήν τήν δυαρχική, ὅπως φαίνεται, ἥ τελείως διαχωριστική τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος ἀντίληψη, ἥ προσευχή παρατηρεῖ ὁ Γρηγόριος Παλαμάς, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μία φαντασία, πού προκαλεῖ εἰδῶλα στήν ψυχή. Καί ὅμως ἡ σωστή προσευχή εἶναι μία πραγματική ἐμπειρία καί ὄχι φαντασία καί ἀναφέρεται στό σύνολο τοῦ ἀνθρώπου, καί στό σῶμα του δηλαδή. Ἡ προσπάθεια νά ἐξωσθεῖ, νά ἀπωθηθεῖ ὁ νοῦς ἀπό τό σῶμα, ὅπως τό ἤθελε ὁ Βαρλαάμ – πού πειράχθηκε ἀπό τό θέαμα τοῦ προσευχομένου μοναχοῦ – γιά νά ἐπιτευχθοῦν δῆθεν νοερά θεάματα, πού ἐφήρμοζαν παλαιότερα οἱ Γνωστικοί, αὐτή ἡ προσπάθεια λέγω θεωρεῖται δαιμονικό εὔρημα. Κατά τήν χριστιανική ἄποψη τό σῶμα δέν εἶναι ἁμαρτωλό καί γι' αὐτό μπορεῖ νά ἀποτελεῖ κατοικία τοῦ νοῦ. Καί πῶς θά εἰσέλθῃ ὁ Χριστός στό σῶμα, ἂν δέν ταιριάζει νά εἰσέλθῃ σ' αὐτό οὔτε ὁ νοῦς; Βέβαια ὁ νοῦς, σάν ἀσώματος πού εἶναι, δέν κατοικεῖ στό σῶμα σάν ἕνα ὑλικό ἀντικείμενο, ἀλλά σάν μία δύναμη.⁴

(δ) Ὁ Βαρλαάμ πειράχθηκε πολύ περισσότερο ἀπό αὐτό πού τοῦ εἶπε ὁ μοναχός, ὅτι δηλαδή μέ τήν ἄσκησή τους οἱ μοναχοί μπορεῖ νά ἀποκτήσουν θεά τῆς θεότητος, νά δοῦν τό θεῖο Φῶς. Αὐτό ὁ Βαρλαάμ τό ἀπέκρουε πεισματωδῶς καί τό ἔκανε αὐτό, γιατί ἦταν συνεπής πρός τήν ρωμαιοκαθολική θεολογία, τήν ὁποία ἀνέπνεε στήν Δύση καί μέ τήν ὁποία ζυμώθηκε ἡ ψυχή του.⁵ Κατά τήν ρωμαιοκαθολική λοιπόν θεολογία ὁ Θεός εἶναι οὐσία μόνο. Καί ἀσφαλῶς ἡ ἄκτιστη οὐσία τοῦ Θεοῦ δέν μπορεῖ νά ὁραθεῖ. Καί ὅμως ἡ Παλαιά Διαθήκη λέγει γιά τόν πατριάρχη Ἰακώβ ὅτι εἶδε τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καί σώθηκε (Γεν. 32,30). Καί ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός εἶπε ὅτι οἱ καθαροί στήν καρδιά θά δοῦν τόν Θεό (Ματθ. 5,8). Ἀντικρούοντας ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς τόν Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος ἀρνεῖτο τήν θεά τοῦ Θεοῦ, τοῦ εἶπε τήν διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γιά τό θέμα αὐτό. Τοῦ εἶπε ὅτι στόν Θεό διακρίνουμε ἀδιαχώριστα οὐσία καί ἐνέργειες. Καί κατά μέν τήν οὐσία δέν μπορεῖ νά ἔχουμε καμμία κοινωνία μέ τόν Θεό, γιατί αὐτή εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιτη καί ἀμέθεκτη. Μετέχουμε ὅμως τοῦ Θεοῦ μέ τίς θεῖες του ἐνέργειες. Ὁ Θεός ἔχει ἐνέργειες, διά τῶν ὁποίων ἐγίνε καί συντηρεῖται ὁ κόσμος καί διά τῶν ὁποίων ἐρχόμεθα σέ κοινωνία μέ Αὐτόν καί θεοούμεθα. Ὅταν δέ λέγουμε ἐνέργειες στόν Θεό ἐννοοῦμε τόν ἴδιο τόν Θεό στήν δραστηριότητά του καί στήν αὐτοαποκάλυψή του.⁶

(ε) Ένα θεό χωρίς ενέργειες, αλλά ουσία μόνο, όπως τόν έλεγε ο Βαρλαάμ καί όπως τόν κηρύττουν καί σήμερα οί Ρωμαιοκαθολικοί, έναν τέτοιο θεό, μέ τόν όποιο, κατά τήν έκφραση τοῦ Παλαμά, έχουμε *«χάσμα μέγα καί άδιάβατον»*, ώστε νά μή μπορούμε νά έλθουμε σέ καμμία κοινωνία μαζί του, έναν τέτοιο Θεό, λέγω, δέν τόν θέλουμε. Μας εἶναι άποκρουστική αὐτή ή άπρόσιτη ύπερβατική θεότητα τοῦ Βαρλαάμ. Θά πρέπει νά βροῦμε έναν άλλο Θεό, μεθεκτό, γλυκό Θεό, Θεό πολύ κοντά μας, γιά νά χαιρόμαστε τήν παρουσία Του καί νά τοῦ λέμε τούς πόνους μας καί τίς θλίψεις μας καί νά ξέρουμε ότι μάς άκούει καί μάς κατανοεῖ. Αὐτός εἶναι *«ό Θεός τῶν πατέρων ήμῶν»*!⁷

Ο Θεός λοιπόν έχει ενέργειες, αλλά προσοχή! Οί ενέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι άκτιστες, όπως άκτιστη εἶναι καί ή οὐσία Του. Γιατί ο Βαρλαάμ, μετά από τά ισχυρά σφυροκοπήματα τοῦ άγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά, άναγκάστηκε νά πει ότι ο Θεός έχει ενέργειες, *«κτιστές δέ»*. Αλλά, εάν οί ενέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστές, τότε δέν μπορούμε νά σωθοῦμε καί νά θεωθοῦμε δι' αὐτῶν, γιατί άπλούστατα τό κτιστό δέν μπορεί νά σώσει.

(ς) Έπειδή λοιπόν έμεῖς οί Όρθόδοξοι κάνουμε διάκριση στόν Θεό οὐσίας καί ενέργειας, δεχόμεθα ότι μπορεί ο καθарός στήν καρδιά νά δεῖ τόν Θεό διά μέσου τῶν άκτίστων θείων του ενεργειῶν. Έπομένως πολύ καλά τό εἶπε στόν Βαρλαάμ εκείνος ο άπλοῦς μοναχός ότι προσεύχεται άγωνιζόμενος νά περισυλλέξει τόν νοῦ του, γιά νά δεῖ τό Θαβώρειο Φῶς. Γιά τόν Βαρλαάμ, πού πίστευε τόν Θεό ως οὐσία μόνο, οί θεοπτίες τῶν άγίων μας καί αὐτό τό θεῖο Φῶς, πού περιάστραψε τούς Άποστόλους στό Θαβώρ, έρμηνεύονται άλληγορικά, συμβολικά καί όχι πραγματικά. Κατά τίς εκφράσεις του αὐτά εἶναι *«κτιστά»*, *«σύμβολα»*, *«αἰνίγματα»*, εἶναι *«φαντάσματα»*. Γιά τόν όρθολογιστή Βαρλαάμ οί διηγήσεις περί τῶν ενεργειῶν τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο (θαύματα, θεοπτίες κλπ.) εἶναι άποκυήματα άρρωστημένης ή δαιμονιώδους φαντασίας, ή εἶναι σύμβολα πού *«γίνονται καί άπογίνονται»* (*«γινόμενά τε καί άπογινόμενα»*), αλλά στήν πραγματικότητα εἶναι *«άνυπόστατα»*, όπως έλεγε. Πραγματική θεοπτία γιά τόν Βαρλαάμ δέν ύπάρχει.

(ζ) Δηλαδή: Γιά μάς τούς Όρθοδόξους ή έπικοινωνία μας μέ τόν Θεό πετυχαίνεται μέ τήν ενέργεια καί τήν δράση τοῦ Άγίου Πνεύματος, μέ τίς άκτιστες θεῖες ενέργειες μέ τήν προϋπόθεση βέβαια νά καθαρεύει ή καρδιά· ένῶ γιά τόν Βαρλαάμ καί τούς κατά πνεῦμα συγγενεῖς του ή έπικοινωνία μέ τόν Θεό πετυχαίνεται μέ τά κτιστά ανθρώπινα μέσα, μέ τόν νοῦ, τήν λογική καί τήν γνώση, άσχετα μέ τήν καθαρότητα τῆς ψυχῆς. Αὐτό διαγράφει καί διαφορετική τήν ιδική μας πνευματικότητα από τόν βαρλααμισμό: Γιά μάς τούς Όρθοδόξους ή πνευματική ζωή δέν εἶναι τό νά *«πράξωμεν»* καί νά *«δράσωμεν»* καί νά διαφημίζουμε τά έργα μας, αλλά τό νά κλαίουμε γιά τίς πτώσεις μας, γιά νά μπορέσουμε νά δοῦμε μέ τόν καθαρμό τῆς καρδιάς μας τόν Θεό. Η όρθόδοξη ποιμαντική εἶναι τό νά διδάσκουμε στόν λαό από τήν διδασκαλία τῶν άγίων

Πατέρων τόν τρόπο καί τήν μέθοδο νά πετύχει τόν καθαρισμό του, ὥστε νά νοιώθει ἐκεῖνο τό τροπάριο πού σφραγίζει τήν θεία Λειτουργία: «*Εἶδομεν τό Φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον*»! Ἄς προσέξουμε τήν φράση: «*Εἶδομεν τό Φῶς*»! Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Βαρλαάμ καί σήμερα μᾶς ἐμπαίζουν γιά τόν λόγο μας αὐτό, ὅπως ὁ ἴδιος ἐνέπαιξε στά χρόνια του τόν μοναχό ἐκεῖνο, γιά τόν παρόμοιο λόγο πού τοῦ εἶπε. Ἀλλά, δέν εἶναι κ. Βαρλαάμ, τοῦ ἀπαντᾶμε, δέν εἶναι κτιστό καί φανταστικό αὐτό τό Φῶς, γιατί τό λέγομε «ἀληθινόν»! «*Εἶδομεν τό Φῶς τό ἀληθινόν*»! Τήν ὀρθόδοξη πνευματικότητα μέ τό ταπεινό βίωμα τῆς μετανοίας τά ἐκφράζει ἐκεῖνος ὁ ἀπλός, ἀλλά βαθιά θεολογικός λόγος πού ἔλεγε παλαιά ἢ ἀγράμματα γαγιά: «*Μέ τί πρόσωπο θά δῶ τόν Θεό;*». Ἄς προσέξουμε τήν ἐκφραση «*θά δῶ τόν Θεό*»· ἐνῶ ὁ πολύξερος φιλόσοφος Βαρλαάμ δέν δεχόταν θεά Θεοῦ.

Στήν Ἐκκλησία μας συνεχίζεται ἀκατάπαυστα ἡ Πεντηκοστή, ὅπως τό ἀποδεικνύουν οἱ θεοφάνειες καί οἱ ἐλλάμψεις στούς καθαρεύοντας στήν καρδιά. Στήν Ἐκκλησία ἔχουμε συνεχῶς νέους φωτισμούς καί θεοπτίες, ὅπως τό εἶδαμε καί στούς ἁγιασμένους πατέρες τοῦ χώρου μας, τούς ἱερομονάχους πατέρες Ἰάκωβο καί Πορφύριο καί τόν ἁγιασμένο μοναχό Παῖσιο. Οἱ καθαροί γεύονται ἀπό τήν παρούσα ζωή τόν παράδεισο, ζοῦν ἀπό τώρα, «*ἐδῶ καί τώρα*» (hier und jetzt), τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ κατά τούς Ρωμαιοκαθολικούς ὁ ἄνθρωπος θά δεῖ στόν μέλλοντα αἰῶνα, στά ἔσχατα, τήν θεία οὐσία. Φρικτή αἵρεση αὐτό!

(η) Πρίν κλείσω τό τμήμα αὐτό τοῦ λόγου μου, θέλω νά πῶ καί τό ἄλλο φρικτό νόημα πού ἔδινε ὁ Βαρλαάμ στήν ἐκφραση ὅτι οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι «κτιστές». Μιλώντας ὁ δυτικός αὐτός φιλόσοφος περί «κτιστῶν» ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἐνοοῦσε ὅτι ὁ Θεός κατά τήν δημιουργία ἔχει «ἐγκτίσει» στήν φύση τῶν ὄντων ἐνέργειες καί μόνος του πιά ὁ κόσμος, ὅπως καί ὁ ἄνθρωπος, μπορεῖ νά ζεῖ καί νά κινεῖται πρὸς τόν σκοπό του. Αὐτές οἱ ἐνέργειες καί δυνάμεις πού εἶναι «κτισμένες» στά ὄντα εἶναι – ἔλεγε ὁ Βαρλαάμ – τά «δῶρα» καί ἡ «χάρις» τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό καί δίδασκε ὅτι «*κτιστή ἡ θεοποιός χάρις τοῦ Θεοῦ*». Μ' αὐτές, λοιπόν, τίς δυνάμεις πού «κτίστηκαν» ἀπό τήν δημιουργία στά ὄντα – λέγει ὁ Βαρλαάμ – μπορεῖ ὁ κόσμος νά κατευθύνεται πρὸς τόν σκοπό του καί δέν χρειάζεται ὁ Θεός!... Πραγματικά, στήν διδασκαλία τοῦ Βαρλαάμ περικλείεται «ὁ θάνατος τοῦ Θεοῦ»! Ἀπό τήν πλάνη τοῦ Βαρλαάμ ἐπηρεάστηκε ἡ Δύση πού ἀπομάκρυνε τόν Θεό ἀπό τόν κόσμο καί τόνισε πολύ τήν δύναμη τοῦ ἀνθρώπου καί ἀνέπτυξε ἕναν πολιτισμό ἄνευ Θεοῦ.⁸

3. Γιά τήν ταραχή πού προκάλεσε ὁ Βαρλαάμ μέ τίς ιδέες του καί τήν πολεμική του κατά τῶν Ἑσυχαστῶν συγκλήθηκε τό 1341 Σύνοδος στήν Κωνσταντινούπολη. Στήν Σύνοδο αὐτή, ἡ ὁποία προκάλεσε εὐρύτατο ἐνδιαφέρον, γι' αὐτό καί ἦταν ἀνοικτή καί στόν λαό, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ

Παλαμᾶς προέβαλε μέ βάση τήν Ἀγία Γραφή καί τήν πατερική παράδοση τήν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου νά ἐπιτύχει μέ τήν ἄσκησή του καί τήν πνευματική τελείωσή του τήν νοερή αἴσθηση τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός καί τήν συνεχῇ του κοινωνία μέ τόν Θεό. Καί δύναται ὁ καθαρὸς νά τό πετύχει αὐτό, γιατί στόν Θεό δέν ἔχουμε μόνο τήν ἀπρόσιτη ἄκτιστη θεία οὐσία Του, ἀλλά καί τήν ἄκτιστη θεία Του ἐνέργεια, ἡ ὁποία εἶναι προσιτή καί μεθεκτή. Ἔτσι λοιπόν, στούς καθαρούς εἶναι δυνατή ἡ θέα τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία ἀπέρριπτε, ὄχι μόνον, ἀλλά καί ἐνέπαιζε ὁ Βαρλαάμ. Ἡ Σύνοδος δικαίωσε τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ καί καταδίκασε τόν Βαρλαάμ. Μέ τήν ὑπόδειξη τοῦ μεγάλου δομεστίκου καί πρωθυπουργοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ὁ Βαρλαάμ ζήτησε συγγνώμη ἀπό τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος καί τοῦ τήν ἔδωσε εὐχαρίστως καί ἔτσι ἔληξε ἡ συχά ἡ Σύνοδος. Τό ἴδιο ὅμως ἔτος, μέ τήν ἐμφάνιση τοῦ Γρηγορίου Ἀκινδύνου, πού ἐπαναλάμβανε τήν διδασκαλία τοῦ Βαρλαάμ, ταυτίζοντας οὐσία καί ἐνέργειες στόν Θεό, συνεκλήθη καί ἄλλη Σύνοδος, ἡ ὁποία κατεδίκασε τόν νέον αὐτόν βαρλααμιστή. Ἀργότερα, λόγω νέας πολεμικῆς κατά τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὑποστηριζομένης μάλιστα ἀπό αὐτόν τόν πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα, ἀποφασίστηκε ἡ σύγκληση νέας Συνόδου ὑπό τήν προεδρία τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Ε΄ καί τῆς βασιλομήτορος τό 1347. Ἡ Σύνοδος διακήρυξε τήν ἐμμονή της στόν Συνοδικό Τόμο τοῦ 1341, καθήρεσε τόν βαρλααμίζοντα πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐπευφημίστηκε ὡς ὁ πρόμαχος τῆς εὐσεβείας. Ἀλλά καί μετά ἀπό μία τετραετία ἔχουμε νέο πολέμιο τοῦ ἁγίου μας, τόν Νικηφόρο Γρηγοῤ. Αὐτός ἐπαναλάμβανε τίς προηγούμενες κατηγορίες τοῦ Βαρλαάμ ἐναντίον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου περί διθεΐας – ἐπειδή ὁ ἅγιός μας διέκρινε, ὅπως γνωρίζουμε, στόν Θεό οὐσία καί ἐνέργεια – καί κατέκρινε ὁμοίως αὐτός ὁ Νικηφόρος Γρηγοῤ τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου γιά τήν θέα τοῦ Φωτός. Ἡ ἀνάγκη τό ἐπέβαλε πάλι γιά τήν σύγκληση νέας Συνόδου τό 1351 μέ τόν πατριάρχη Κάλλιστο. Στήν Σύνοδο αὕτη ἔχουμε τόν θρίαμβο τῶν Ἠσυχαστῶν, γιατί οἱ Συνοδικοί ἐπικαλέστηκαν τίς ἀποφάσεις τῶν προηγούμενων Συνόδων τῶν 1341 καί 1347 καί κατεδίκασαν τόν Νικηφόρο Γρηγοῤ καί τοὺς ὁμόφρονές του. Στήν συνέχεια συντάχθηκε ὁ Τόμος μέ τά πρακτικά καί τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου. Τόν Τόμο τόν ὑπέγραψε ὁ πατριάρχης Κάλλιστος, ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης Καντακουζηνός καί ὅλοι οἱ παριστάμενοι Συνοδικοί, ἀλλά ἀργότερα καί πολλοί ἄλλοι Μητροπολίτες, ἄνω τῶν πενήντα, χωρίς νά ὑπολογίζονται οἱ ὑπ' αὐτοῦς ἐπίσκοποι, ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος καί ὁ δεύτερος συναυτοκράτορας Ματθαῖος Καντακουζηνός καί αὐτός ὁ Ἰωάννης Ε΄ ὁ Παλαιολόγος. Παραδόθηκε δέ ὁ Τόμος στόν πατριάρχη ἀπό τόν Καντακουζηνό μέ ἐπίσημη τελετή στόν Ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἡ Σύνοδος ἔχει, ὅπως εἶπαμε, τά χαρακτηριστικά καί τήν μορφή Οἰκουμενικῆς Συνόδου.⁹

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα
καὶ Σεβασμιώτατοι Πατέρες Ἀρχιερεῖς

Τό θέμα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ ἔτους 1351, γιά τήν ὁποία μιλήσαμε, ὅπως φάνηκε, εἶναι σοβαρό καί ἐγκλείεται σ' αὐτό ἅπανα ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα.

Τό θέμα ἔχει βεβαίως ἀναφορά στήν ἐποχή μας, ἡ ὁποία ἔχει πολύ βαρλααμισμό. Προσωπικά μέ συνετάραξε ἡ θρηνωδία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ἱεροθέου, καλοῦ Ποιμένος τῆς ἰδιαίτερας μου πατρίδος, κατά τόν ὁποῖο στόν χῶρο μας κυφορεῖται μία νέα αἵρεσις. Εἶναι γενικῶς ἡ αἵρεσις τοῦ βαρλααμισμού. Γι' αὐτό καί ταπεινῶς φρονῶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παύσει τό λεγόμενο ἠθικολογικό καί καθηκοντολογικό κήρυγμα, τό ὁποῖο μάλιστα στά σημερινά χρόνια διαποτίζεται καί ἀπό πολλή κοινωνιολογία. Εἶναι ἀνάγκη στήν διδασκαλίαν μας νά δίνουμε τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τήν διδασκαλία ὅλων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, καί, ὅπως εἶπε ἕνας πανεπιστημιακός διδάσκαλος, *«πρέπει νά θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ἡ πορεία τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας στό προσεχές τουλάχιστον μέλλον θά ρυθμίζεται ἀποφασιστικῶς ἐκ τῆς παλαμικῆς παραδόσεως»*.¹⁰ Ὅπωςδήποτε στά κηρύγματά μας πρέπει νά μιᾶμε γιά τήν διάκριση στόν Θεό οὐσίας καί ἐνέργειας, γιατί αὐτό τό δόγμα εἶναι «κλειδί» γιά τήν κατανόηση τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας καί γιά τήν προφύλαξη τῶν νέων παιδιῶν μας ἀπό πολλές αἵρέσεις, ὅπως τῆς πλάνης τῆς λεγομένης «Νέας Ἐποχῆς». Ὁ Βαρλαάμ καί οἱ βαρλααμίζοντες Ρωμαιοκαθολικοί, ἐπειδή δέν δέχονται τήν διάκριση αὐτή καί κηρύττουν ἕνα Θεό οὐσία μόνο, ἄνευ θείων ἐνεργειῶν, κατέληξαν στόν «θάνατο τοῦ Θεοῦ», ἀκριβῶς ὅπως τό πρόβλεψε ὁ ἰδικός μας ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. «Φιλόσοφε – ἔλεγε στόν Βαρλαάμ ὁ ἅγιός μας – κηρύττεις θεόν ἀνενέργητον, ἄρα θεόν ἀνύπαρκτον»! Καί τά παιδιά τῆς Δύσεως σήμερα, μέ πλακάτ στούς δρόμους, φωνάζουν: «Πέθανε ὁ Θεός»! Ποιός Θεός πέθανε; Ὁ θεός τοῦ Βαρλαάμ, ἐνῶ *«ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν»* εἶναι ὁ Ζῶν Θεός, ὅπως τόν κηρύττει ἤδη ἀπό τά βάθη τῶν αἰώνων ἡ Παλαιά Διαθήκη μέ τούς ἀθανάτους προφῆτες της. Αὐτῷ τῷ Θεῷ δόξα καί τιμή καί προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.*

Δημητσάνα 20 Σεπτεμβρίου 2011

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ παρατηρεῖ στό σημεῖο αὐτό: «Ἡ ὑπερτάτη αὐθεντία καί ἡ ἱκανότης πρὸς διάκρισιν τῆς ἀληθείας εἰς τὴν πίστιν εἶναι ἐμπνευσμένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πού εἶναι πράγματι “Θεῖος θεσμός” κατὰ τὴν ὀρθὴν καί στενὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ἐνῶ οὐδεμία Σύνοδος ἢ “Συνοδικὸς θεσμός” εἶναι *de jure divino*, παρὰ μόνον ὅταν ἀποτελῇ ἀληθῆ εἰκόνα ἢ φανέρωσιν τῆς ἰδίας τῆς Ἐκκλησίας». Καί στὴν συνέχεια λέγει: «Αἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων ἐγένοντο δεκταί ἢ ἀπερρίπτοντο ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας ὅχι διὰ λόγους τυπικούς ἢ “κανονικούς”, ἡ δὲ ἐτυμηγορία τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξεν ἄκρως ἐκλεκτική. Ἡ Σύνοδος δὲν εὐρίσκεται ὑπεράνω τῆς Ἐκκλησίας, αὕτη ἦταν ἡ ἄποψις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας» (Ἀγία Γραφή - Ἐκκλησία - Παράδοσις, μετάφρ. Δημ. Τσάμη, Ἔκδ. Πουρναρᾶ, Θεσ/νίκη, σελ. 133-134). Ὁ μακαριστὸς πατὴρ Ἰωάννης Ρωμανίδης λέγει ὅτι ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες ἠκολούθησαν τὴν ἰδία μέθοδο καί εἶχαν προσωπικὴ ἐμπειρία τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως. Ἡ συνάντησή τους σὲ *Οἰκουμένην Σύνοδο* τοὺς ἔδωσε τὴν δυνατότητα νὰ συμφωνήσουν στοὺς ἴδιους Ὁρους γιὰ τὴν ἰδία ἀποκαλυπτικὴ ἐμπειρία. Γράφει χαρακτηριστικά: «Οὔτε ἡ ἐλλαμψη οὔτε ὁ δοξασμὸς μποροῦν νὰ ἰδρυματοποιηθοῦν. Ἡ ταυτότητα αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας ἐλλάμψεως καί δοξασμοῦ μεταξύ τῶν χαρισματοῦχων πού ἔχουν αὐτὲς τίς καταστάσεις, δὲν ἐπιβάλλει κατὰ ἀνάγκη ταυτότητα δογματικῆς ἐκφράσεως, ἰδιαίτερα ὅταν οἱ χαρισματοῦχοι αὐτοὶ εἶναι γεωγραφικὰ ἀπομακρυσμένοι ἐπὶ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα. Πάντως, ὅταν συναντῶνται εὐκόλα συμφωνοῦν γιὰ τὴν ὁμοιομορφία τῆς δογματικῆς διατυπώσεως τῆς ταυτότητος ἐμπειρίας των. Μεγάλῃ ὥθησιν πρὸς ταυτόσημην δογματικὴν ἔκφρασιν δόθηκε τὴν ἐποχὴ, πού ἡ χριστιανοσύνη ἔγινε ἐπίσημη θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καί ἱκανοποίησε τὴν ἀνάγκη τοῦ κράτους νὰ διακρίνῃ τοὺς γνήσιους θεραπευτὲς ἀπὸ τοὺς ψευδο-ἰατροὺς, μέ τὸν ἴδιον τρόπο, πού οἱ κυβερνητικὲς ὑπηρεσίαι ἔχουν τὴν εὐθύνην νὰ διακρίνουν τὰ γνήσια μέλη τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀπὸ τοὺς κομπογιαννίτες καί τοὺς σφετεριστὰς τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, γιὰ τὴν προστασία τῶν ὑπηκόων τους» (Ἰησοῦς Χριστὸς ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, πολυγραφημένη ὁμιλία, μετάφρ. μοναχοῦ Μαξίμου Λαυριώτου, σελ. 59).

2. Βλ. Ρωμαῖοι ἢ Ρωμηοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τόμος πρῶτος, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 119.

3. Βλ. Τὴν πρώτην τριάδα λόγων «Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων», *Περὶ λυσιτελείας τῆς ἐξω παιδείας, Περὶ κατοχῆς νοῦ καὶ Περὶ θείου φωτός*).

4. Βλ. Π. Χρήστου, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ κῆρυξ τῆς Χάριτος καὶ τοῦ Φωτός, σελ. 82.83.

5. Ὅτι ὁ Βαρλαάμ καί γενικῶς οἱ πολέμιοι τῶν Ἠσυχαστῶν ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὴν δυτικὴ θεολογία βλ. δυνατὲς ἀποδείξεις εἰς Ἀρχιμ. Β. Στεφανίδου, *ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ* 4, Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀστήρ», σελ. 435.

6. Τήν διάκριση αὐτή στόν Θεό σέ οὐσία καί ἐνέργειες, πού εἶναι βασικό δόγμα, τήν ἔκαναν ἀπό παλαιά οἱ Πατέρες καί ἐπανέλαβε τώρα ὁ ἅγιος Παλαμᾶς στόν αἰρετικό Βαρλαάμ. Ἦδη ὁ ἅγιος Βασίλειος (4ος αἰών) εἶχε πεῖ: «*Ἡμεῖς ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζειν λέγομεν τόν Θεόν ἡμῶν, τῇ δέ οὐσία αὐτῇ προσεγγίζειν οὐχ ὑπισχνούμεθα. Αἱ μὲν γάρ ἐνέργειαι αὐτοῦ πρός ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δέ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος*» (Ἐπιστολή 234,1). Ἄν ὁ Θεός εἶναι οὐσία μόνο καί δέν ἔχει ἐνέργειες, τότε ἄρα ὁ κόσμος ἔγινε ἀπό τήν θεία οὐσία. Τότε, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, «*τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ τά κτίσματα μεθέξουσιν*» καί αὐτό εἶναι τό «*πάντων ἀτοπώτατον*». Τότε, ὅπως λέγει πάλι ὁ ἴδιος ἅγιος πατέρας, καί ἡ θέωση τῶν ἁγίων θά λεγόταν «*θεοποίηση*», ὡς μετοχή στήν θεία φύση καί οὐσία, πράγμα ὅμως πού εἶναι ἀδύνατο. «*Εἰ γάρ μή τοῦτο δοίη τις, τῆς τοῦ Θεοῦ φύσεως μεθέξουσιν οἱ θεούμενοι καί φύσει ἔσονται θεοί*», λέγει ὁ ἅγιός μας Γρηγόριος Παλαμᾶς.

7. Εἶναι πολύ δυνατός ἓνα σχετικός λόγος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ πρός τόν Βαρλαάμ, τόν ὁποῖο καί παραθέτουμε: «*Ἄν σύ ἀνέλῃς – τοῦ λέγει – τό μεταξύ τοῦ ἀμεθέκτου καί τῶν μετεχόντων, ὧ τῆς ζημίας! Διέστησαν ἡμᾶς Θεοῦ, τό συνδοῦν ἐκ μέσου ποιησάμενος καί χάσμα μέγα καί ἀδιάβατον μεταξύ θέμενος ἐκείνου καί τῆς γενέσεως καί διοικήσεως τῶν γενητῶν... Δεῖ δὴ ζητεῖν ἡμᾶς θεόν ἕτερον, ὄντα πως μεθεκτόν, οὗ μετέχοντες οἰκείως ἑαυτοῦ, κατὰ τήν τῆς μεθέξεως ἀναλογίαν ὄντες καί ζῶντες καί ἔνθεοι ἐσόμεθα*» (Ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων 3,2,24).

8. Βλ. Πρωτ. Θεοδ. Ζήση, *Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ*, σελ. 72 ἐξ. καί βιβλίο μας *Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ*, Δημητσάνα 2007, σελ. 68.69.

9. Ὁ Ἐπίσκοπος πατήρ Ἀθανάσιος Γιέβτις λέγει: «*Νομίζομεν ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τό 1351, κρίνοντας τοῦλάχιστον βάσει τοῦ μεγάλου θεολογικοῦ ἔργου της, δύναται καί ἀξίζει νά συναριθμηται εἰς τάς Οἰκουμενικάς Συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων δέν ὑστερεῖ εἰς τίποτε ὡς πρός τήν σωτηριολογικήν σημασίαν τῆς θεολογίας της. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἀποτελεῖ τήν ἀπόδειξιν τῆς συνεχείας τῆς συνοδικότητος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς ζώσης ἐμπειρίας καί θεολογίας περί τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας*». (Στό βιβλίο του *Χριστός - Ἀρχή καί Τέλος*, Ἰδρυμα Γουλανδρῆ-Χόρν, σελ. 195).

10. Βλ. Γ. Μαντζαρίδου, *Παλαμικά*, Πρόλογος, Θεσ/νίκη 1973.

* Ἡ σχετική μέ τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ καί τόν Ἡσυχασμό βιβλιογραφία εἶναι ἐκτενής, ἀπό τήν ὁποία σημειοῦμε τά ἐξῆς ἔργα:

Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ, *Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΩΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ*, καί ἄλλες σχετικές του περί τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μελέτες· Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσίου *Ο ΑΓΙΟΣ*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ· Πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου Ρωμανίδου ΡΩΜΑΙΟΙ ἢ ΡΩΜΗΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΤΟΜΟΣ Ι (Εἰσαγωγή)· Παναγ. Χρήστου Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ, Ο ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ· Τοῦ ἰδίου εἰς ΕΠΕ (ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ) ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ ΕΡΓΑ Ι (Εἰσαγωγή ὡς καὶ ἄλλες μελέτες τοῦ ἰδίου καθηγητοῦ)· Τοῦ ἰδίου ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ, ΝΗΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΑ· Βλασίου Φειδᾶ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Β', σελ. 505-537· Μ. Φαράντου Η ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ (ἰδιαίτερα στίς σελ. 479 ἐξ.)· Πρωτοπρεσβυτέρου Θεοδ. Ζήση Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ· Γ. Μαντζαρίδου ΠΑΛΑΜΙΚΑ· J. Meyendorff Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΥΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ· Πρακτικά Διεθνῶν Ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων Ἀθηνῶν καὶ Λεμεσοῦ Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ, Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὅρος 2010· Ἀρχιμ. Ἐφραίμ, Καθηγ. Ἰ. Μ. Ξηροποτάμου Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΜΕΓΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΝΟΕΡΑΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ, καὶ ἄλλες σχετικές μελέτες.

Κριτηρία οίκουμενικότητας Συνόδου

Ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης

Τέσσαρά τινα χαρακτηριστικά ιδιώματα τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων εὐρίσκω...

Καί πρῶτον μὲν ἰδίωμα ὅλων τῶν Οἰκουμενικῶν εἶναι, τό νά συναθροίζωνται διά προσταγῶν, οὐχί τοῦ Πάπα, ἢ τοῦ δεῖνος Πατριάρχου, ἀλλά διά προσταγῶν Βασιλικῶν....

Δεύτερον· τό νά γίνεται ζήτησις περί πίστεως, καί ἀκολούθως νά ἐκτίθεται ἀποφασίς, καί ὅρος δογματικός εἰς κάθε μίαν ἀπό τὰς Οἰκουμενικάς...

Τρίτον, τό νά ᾔναι πάντα τὰ ἐκτιθέμενα παρ' αὐτῶν δόγματα καί οἱ Κανόνες, ὀρθόδοξα εὐσεβῆ καί σύμφωνα ταῖς θεαῖς Γραφαῖς, ἢ ταῖς προλαβούσαις Οἰκουμενικαῖς συνόδοις...

Τέταρτον δέ καί τελευταῖον, τό νά συμφωνήσουν καί νά ἀποδεχθοῦν τά παρά τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων διορισθέντα, καί κανονισθέντα ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι καί Ἀρχιερεῖς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἴτε διά τῆς αὐτοπροσώπου παρουσίας αὐτῶν, εἴτε διά τῶν ἰδίων τοποτηρητῶν, ἢ καί τούτων ἀπόντων, διά γραμμάτων αὐτῶν.

(Ἀγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Πηδάλιον, ἐκδ. Ἀστέρος, σελ. 118)

Καθηγητής π. Ἰωάννης Ρωμανίδης

Οἱ Ἑννέα ρωμαϊκῆς Οἰκουμενικῆς Σύνοδοι ποῦ συγκάλεσαν οἱ ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, μὲ πρῶτο τὸ Μέγα Κωνσταντῖνο, σὲ συνεργασία μὲ τὰ ρωμαϊκὰ Πατριαρχεῖα τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης, τῆς Νέας Ρώμης, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καί τελικὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τὰ 451 εἶναι: (1) τῆς Νικαίας 325, (2) Κωνσταντινουπόλεως 381, (3) Ἐφέσου 431, (4) Χαλκηδόνος 451, (5) Κωνσταντινουπόλεως 553, (6) Κωνσταντινουπόλεως 680, (7) Νικαίας 786/7, (8) Κωνσταντινουπόλεως 879, καί (9) Κωνσταντινουπόλεως 1341. Ἑννέα Οἰκουμενικῆς Σύνοδοι πού δημοσιεύτηκαν ὡς ρωμαϊκοὶ νόμοι ὑπογεγραμμένοι ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα ἀφοῦ προηγουμένως τὰ πρακτικὰ τοὺς ὑπογράφτηκαν ἀπὸ τοὺς πέντε ρωμαίους Πατριάρχες, τοὺς Μητροπολίτες καί ἐπισκόπους τοὺς. Ἐξαιρεῖται ἡ Ἑνατη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τοῦ 1341 πού τὰ πρακτικὰ της προσυέγραψαν μόνον τέσσερις ρωμαῖοι Πατριάρχες καί ἐπικύρωσε ὁ ρωμαῖος αὐτοκράτορας. Ἀπουσίαζε τώρα τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης ποῦ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε καταληφθεῖ βίαια ἀπὸ τοὺς Φράγκους, Λογγοβάρδους, καί Γερμανοὺς μὲ τὴ βοήθεια τῶν Νορμανδῶν.

Ἡ τρέχουσα ἀποψη πολλῶν Ὀρθοδόξων ὅτι μιὰ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι ἔγκυρη ὅταν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ κάποια μεταγενέστερη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο δὲν ἔχει καμιά βάση στὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο. Κάθε Σύνοδος γινόταν Ρωμαϊκὸς Νόμος ἀπὸ τὴ στιγμή πού τὰ πρακτικὰ της ὑπέγραψαν ἐπὶ τόπου τὰ μέλη της, Πατριάρχες καί Μητροπολίτες, καί συνυπέγραφε ὁ ἴδιος ὁ Αὐτοκράτορας. Οἱ Αἰρετικοὶ καί οἱ αἰρέσεις τοὺς καταδικάζονταν ἐκείνη τὴ στιγμή καί ὄχι ἀπὸ κάποια ἐπόμενη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Τὰ Σύμβολα καί οἱ Ὅροι τοὺς γίνονταν Ρωμαϊκοὶ νόμοι αὐτοστιγμεί.

Ἔτσι ὑπάρχουν σήμερα Ὀρθόδοξοι πού αὐτοαποκαλοῦνται Ἐκκλησία τῶν Ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Πολλοὶ Ὀρθόδοξοι ἀγνοοῦν τὴν Ὅγδοι καί τὴν Ἑνατη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Ἡ Ὅγδοι Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸ 879 ἀπλὰ καταδίκασε αὐτοὺς πού "προσθέτουν" ἢ "ἀφαιροῦν" ἀπὸ τὸ Σύμβολο τοῦ 381 καθὼς καί ὅσους δὲν ἀποδέχονται τὴ διδασκαλία περὶ Εἰκόνων τῆς Ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οἱ Φράγκοι πού καταδικάζονται πρὸς τὸ παρόν δὲν ἀναφέρονται καθαρὰ μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναθεωρήσουν.

Ἡ Ἑνατη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸ 1341 καταδίκασε τὸν πλατωνικὸ μυστικισμό τοῦ Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴ Δύση ὡς προσήλυτος στὴν

Ὁρθοδοξία. Φυσικά ἡ ἀπόρριψη τοῦ πλατωνικοῦ τύπου μυστικισμοῦ ἦταν παραδοσιακὴ πρακτικὴ τῶν Πατέρων.

(http://www.romanity.org/html/rom.e.00.vasikes_theseis_autou_tou_website.htm)

Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἶναι ἐκείνη πού:

1. Συγκλήθηκε ἀπὸ Αὐτοκράτορα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας μὲ οἰκουμενικὴ (παν-Ρωμαϊκὴ) ἐμβέλεια, ἀλλὰ φυσικά καὶ πανχριστιανικῇ.
2. Οἱ ἀποφάσεις της ἔγιναν ἀποδεκτὲς ἀπὸ ὁλόκληρην τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διαχρονικά.
3. Ἀποφάσεις της διατυπώθηκαν ἀπὸ Θεούμενο.
4. Οἱ ἀποφάσεις της ὑπεγράφησαν ἀπὸ τὰ Ρωμαϊκὰ Πατριαρχεῖα.
5. Ἀσχολήθηκε μὲ σημαντικὰ Θεολογικὰ ζητήματα.

9^Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικὸς Τόμος

«α') Ὑἱστὶ διάκρισις μεταξύ θείας οὐσίας καὶ ἐνεργείας· διεννηνόχασιν δέ ἀλλήλων καὶ τῶν μὲν τὴν θείαν ἐνέργειαν μετέχεσθαι καὶ μερίζεσθαι ἀμερίστως, καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ νοεῖσθαι καὶ πῶς, εἰ καὶ ἀμυδρῶς, ἐκ τῶν αὐτῆς ἀποτελεσμάτων· τὴν γε οὐσίαν ἀμέθεκτον εἶναι καὶ ἀμέριστον καὶ ἀνώνυμον εἶναι, ὑπερώνυμον δηλονότι καὶ ἀπερινόητον παντελῶς.

β') Ἄκτιστος ἐστὶν ἡ θεία ἐνέργεια.

γ') Οὐκ ἔστι σύνθεσιν τινα τοῦτο νομίζειν ἐπὶ Θεοῦ.

δ') Ἡ θεία καὶ ἄκτιστος ἐνέργεια θεότης παρά τῶν ἁγίων προσηγόρεται.

ε') Τῆς θείας ἐνεργείας καὶ τῶν οὐσιωδῶς περὶ αὐτὴν θεωρουμένων ὑπέρεκειται κατ' οὐσίαν Θεός.

στ') Ἀχώριστον μὲν ἵσμεν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν θείαν φυσικὴν ἐνέργειαν· οὐ γάρ ποτέ ἐνέργεια εἴη ἂν τῆς ἑαυτῆς οὐσίας χωρὶς· περὶ μέντοι ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδημιουργημένων τίς οὐκ οἶδεν... ὅτι πᾶν δημιουργήμα τῆς ἐνεργείας τοῦ δημιουργήσαντος, ἀλλ' οὐκί τῆς οὐσίας μεταλαμβάνει.

ζ') Τό φῶς τῆς τοῦ Κυρίου μεταμορφώσεως ἄκτιστον ἐστὶ».

Ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος Γκιβτις:

«Νομίζομεν ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τό 1351, κρίνοντας τοῦλάχιστον βάσει τοῦ μεγάλου θεολογικοῦ ἔργου της, δύναται καὶ ἀξιῇ νά συναριθμῆται εἰς τὰς Οἰκουμενικάς Συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων δέν ὑστερεῖ εἰς τίποτε ὡς πρὸς τὴν σωτηριολογικὴν σημασίαν τῆς θεολογίας της. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδειξιν τῆς συνεχείας τῆς συνοδικότητος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ζωσῆς ἐμπειρίας καὶ θεολογίας περὶ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας». (Στό βιβλίον τοῦ Χριστός - Ἀρχὴ καὶ Τέλος, Ἰδρυμα Γουλανδρῆ-Χόρν, σελ. 195)

Καθηγητὴς Β. Φειδᾶς

Ἡ διάκριση μεταξύ τῆς ἀμέθεκτης θείας οὐσίας καὶ τῶν μεθεκτῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν ὑπῆρξε ἡ θεμελιώδης γιὰ τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως δογματικὴ διδασκαλία τῶν ἡσυχαστικῶν συνόδων (1341, 1347, 1351), οἱ ὁποῖες ἀνέδειξαν τόσο τὴν ἐν Χριστῷ ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν, ὅσο καὶ τὴν ἰκάνω-

ση τοῦ ἀνθρώπου νά βιώνη στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τήν πληρότητα τῆς σωτηριώδους ἀλήθειας τῆς πίστεως. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή οἱ ἀνωτέρω ἡσυχαστικές σύνοδοι ἐμπεριέχουν τόν χαρακτήρα τῆς οἰκουμενικότητας, ἀφοῦ διέκριναν καί διατύπωσαν θεμελιώδη ἀλήθεια τῆς πίστεως, χωρίς τήν ὁποία δέν νοεῖται πλέον ἡ ὀρθοδοξία τῆς πίστεως καί τό σωτηριολογικό της περιεχόμενο. Ὁ Τόμος καί οἱ ἀποφάσεις τῆς μεγάλης Ἐνδημούσας συνόδου τοῦ 1351 ἀφ' ἐνός μὲν ἐπισφράγισαν καί ὀλοκλήρωσαν τό ἔργο τῶν προγενεστέρων σχετικῶν συνόδων τοῦ 1341 καί 1347, ἀφ' ἑτέρου δέ διακήρυξαν κατά τρόπο δεσμευτικό γιά τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τήν ὀρθόδοξη πίστη στό ζήτημα τῆς διακρίσεως τῆς ἀμέθεκτης θείας οὐσίας καί τῶν μεθεκτῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ, συμφώνως πρός τή διαχρονική παράδοση καί πίστη τῆς Ἐκκλησίας.

(καθ. Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τόμος Β', Ἀθήνα 1994, σελ. 481-554)

Καθηγητής π. Γεώργιος Μεταλληνός

Ὑπάρχει ὁμως καί ἡ 9^η Οἰκ. Σύνοδος. Εἶναι οἱ Σύνοδοι τῆς περιόδου τῆς ἐκρήξεως τοῦ προβλήματος πού ἀφοροῦσε στὸν ἡσυχασμό. Δέν εἶναι «ἡσυχαστικές ἔριδες», οἱ Φράγκοι μᾶς μάθανε νά τίς λέμε ἡσυχαστικές ἔριδες. Εἶναι ἡ ἔκρηξη τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἡσυχαστῶν, τῶν Ὀρθοδόξων δηλαδή, ἀπέναντι στίς παπικές καί σχολαστικές προκλήσεις. Εἶναι οἱ Σύνοδοι τοῦ 1341, τοῦ 1347, τοῦ 1351, μέ κατακλείδα τήν Σύνοδο πού ἀνέφερα πρὶν, τοῦ 1368.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, οἱ Σύνοδοι τοῦ 14^{ου} αἰῶνος διατυπώνουν τήν θεολογία περὶ τῆς Θείας Χάριτος. Ἡ Ὀρθόδοξη Παράδοση δέχεται αὐτές τίς Συνόδους ὡς 9^η Οἰκουμενική καί πανορθόδοξα γίνεται αὐτό ἀποδεκτό ἀπὸ γνωστοὺς Θεολόγους. Διότι καί ἡ Σύνοδος αὐτή, ὅπως καί ἡ 8^η τό 879, διαφοροποιοῦν ριζικά τήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, στήν πατερική συνέχειά της, ἀπὸ τὸν χριστιανισμό τῆς Δύσεως. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, λοιπόν, μέ τήν θεολογία του, καρπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν φωτισμένη ἀπὸ τό Ἅγιο Πνεῦμα καρδιά του, εἶναι ὁ Πατέρας τῆς 9^{ης} Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἐάν, λοιπόν, συνέλθει ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος, πού θά ἔχει τὸν χαρακτήρα γιά μᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐάν συνέλθει καί δέν δεχθεῖ μεταξὺ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τήν 8^η καί τήν 9^η, θά εἶναι ψευδοσύνοδος. Ὅπως ἡ Σύνοδος Φεράρας-Φλωρεντίας

Ἡ μέλλουσα νά συνέλθει, λοιπόν, Πανορθόδοξος Σύνοδος θά κριθεῖ σ' αὐτό τό σημεῖο. Ἐάν παρακάμψει αὐτές τίς δύο Συνόδους πού τοποθετοῦν τήν ὀρθοδοξία ἀπέναντι στὸν Δυτικὸ χριστιανισμό.

Καί ὅμως ἔχουμε δύο Οἰκουμενικῆς Συνόδους, τοῦ 879 καί τῶν Συνόδων τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, πού διαφοροποιοῦν τήν Ὀρθοδοξία ἀπὸ τὸν Δυτικὸ Χριστιανισμό.

(Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, πατέρας τῆς 9^{ης} Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου, Ἅγια Μετέωρα 2009, σελ. 16-18, 28-29)

Καθηγητής Ἰω. Καρμίρης

«...ἡμεῖς συνελθόντες κατὰ τήν μεγάλην ἐκκλησίαν καί συνδιημερεύοντες οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καί δὶς καί τρίς καί πολλάκις. Καί τὸν μὲν Θεσσαλονίκης ἱερώτατον

μπτροπολίτην... εὔρομεν καί συνήγορον Χριστοῦ χάριτι τῆς κατ' εὐσέβειαν ἀληθείας, αὐτούς δέ ... πολλαῖς καί μεγάλαις αἵρέσεσι περιπίπτοντας... καί τήν θέωσιν τοῦ δεσποτικοῦ προσλήμματος κτιστήν ἐτόλμησαν ἀνειπεῖν, καί τήν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, διά τό παρά τῶν ἀγίων εἰρῆσθαι ταύτην ἀπροσπέλαστον καί ἀμέθεκτον φθαρτικήν εἶναι νομίζουσιν... Διό καί... ἡ καταδίκη τούτοις,... ἐπεκυρώθη, καί τά συνοδικῶς ἡμῶν ἀρτίως μετά τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας ἐξετασθέντα καί διαγνωσθέντα τό ἀσφαλές ἐν πᾶσι καί βέβαιον ἔξει, σύμφωνα πάντα ὄντα τῇ τε ἀληθείᾳ καί τοῖς θείοις πατράσι πᾶσι καί ταῖς προγεγενημέναις τούτου χάριν ἱεραῖς καί θείαις συνόδοις καί τοῖς ἐπ' αὐταῖς συνοδικοῖς τόμοις. Καί ἡ ἔνθεσμος διά πάντων καί κανονική αὕτη ψῆφος, γραφεῖσα καί ὑπογραφεῖσα ἀρτίως, ἀκίνητος εἰς αἰῶνα τόν σύμπαντα διατηρηθήσεται, τῇ πάντα δυναμένη ἐνεργείᾳ καί χάριτι τοῦ παντοδυνάμου καί μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν, ὑπέρ ἧς καί δι' ἧς ὁ παρών ἡμῶν ἀγών ἥνυσται».

(Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἰω. Καρμίρη, σελ. 342)